

KURSSIKUVAUKSET 2018-2019

Kursseja valitessasi tutustu sivuilla 15–45 oleviin kurssikuvauksiin ja sivuilla 46–47 olevaan aukeamaan oman opintosuunnitelman tekemiseksi.

Kuvauksissa kunkin kurssin kohdalla on **kurssin nimi** ja **lukujärjestyskoodi**, **pakollisuus**, **suoritus-
tapasuositus** ja **-järjestys**, **kurssisisältö** sekä erityistapauksissa **arviointiperusteet**.

Englannin kielen erilaisten oppimäärien (A-kieli, B1-kieli) kurssit opetetaan A1-kielen kurssikuvauksien mukaan. Myös A-saksan ja A-ranskan oppimäärät opetetaan A1-kielen kurssikuvauksien mukaan.

Lyhenteet

- pa** = *pakollinen kurssi*
- vsy** = *valtakunnallinen syventävä kurssi*
- vso** = *valtakunnallinen soveltava kurssi*
- ksy** = *koulukohtainen syventävä kurssi*
- kso** = *koulukohtainen soveltava kurssi*

Seuraavat valtakunnallisten pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien sisällöt ovat yhteiset kaikille espanjan, ranskan, saksan ja venäjän A-oppimäärille:

EAA1/SAA1/RAA1/VEA1 Kieli ja maailmani (pa, numerojärjestys)

Kurssilla pidetään yllä kohdekielen ääntämis- ja intonaatiomallia. Opiskelija voi esitellä harrastustaan tai itseään kiinnostavia asioita valitsemallaan tavalla, esimerkiksi esitelmän, videon tai multimediaesityksen avulla. Voidaan aloittaa henkilökohtaisen portfolion kokoaminen esim. blogin muodossa. Portfoliobloggissa opiskelija voi kertoa lyhyesti itselle tärkeistä asioista yhdistäen tekstiä, kuvaa tai videota sekä kommentoida toisten opiskelijoiden blogeja. Kohdekielisten nuorten arkeen voidaan tutustua esimerkiksi videoblogien kautta. Kurssilla voidaan tehdä perheenjäsenen tai muun läheisen ihmisen henkilöhaastattelu. Myös syntyperäistä kielenpuhujaa voidaan haastatella esimerkiksi etukäteen valmisteltujen kysymysten avulla joko kasvokkain tai verkon välityksellä. Henkilökohtaista blogia on mahdollista laajentaa haastattelun videoinnilla ja vastausten tulkkauksella jälkikäteen.

EAA2/SAA2/RAA2/VEA2 Ihminen verkostoissa (pa, numerojärjestys)

Kurssilla harjoitellaan kielenkäyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen. Hyödynnetään erilaisia medioita esimerkiksi lehtiä, blogeja ja sosiaalisen median kanavia mediakriittisesti, netikettiä noudattaen. Voidaan seurata sopivia kohdekielisiä foorumeja omista kiinnostuksen kohteista. Harjoitellaan erilaisia puhuttelukäytänteitä (esimerkiksi teitittelykulttuuria ja arjen asiointitilanteita). Opitaan keskustelutaitoja ja mielipiteen ilmaisun taitoja. Kurssin aihepiirit liittyvät ihmisuhteisiin ja henkilökohtaiseen hyvinvointiin (esimerkiksi urheilu, ravinto, perheunelmat, terveys). Työtavoissa hyödynnetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla tieto- ja viestintäteknikkaa. Sopivia tehtäviä kirjallisen viestinnän harjoitteluun ovat esimerkiksi kortin, sähköpostiviestin, muistilapun tai tekstiviestin kirjoittaminen ja/tai toisten tuotosten ja mielipiteiden kommentointi sosiaalisessa mediassa. Luodaan mahdollisuuksien mukaan yhteyksiä muiden lukioiden ko. kielen opiskelijoiden tai kansainvälisten yhteistyökoulujen opiskelijoiden kanssa (esimerkiksi etäyhteys kohdekulttuuriin, videoneuvottelut tai vierailut). Voidaan esimerkiksi suunnitella opintoretkeä tai projektiin kuuluvan vastavierailun isännöintiin liittyviä asioita.

EAA3/SAA3/RAA3/VEA3 Kulttuuri-ilmiöitä (pa, numerojärjestys)

Kurssin mahdollisia aiheita voivat olla esimerkiksi kohdekielisten maiden musiikki, elokuvat, kirjallisuus, kuvataide, näyttämötaide, nuorisokulttuuri, nuorison käyttämä kieli, tapakulttuuri, ruokakulttuuri, muoti sekä omasta kulttuurista ja kotiseudusta kertominen tavoitekielillä. Voidaan pohtia myös tavoitekielisen maan ja oman maan kulttuurien eroja sekä niihin liittyviä ennakkoluuloja ja stereotyyppioita. Aihepiirejä voidaan elävöittää pyytämällä tunneille vierailijoita tai pitämällä yhteyttä internetin välityksellä kohdekielisiin (nuoriin) ihmisiin. Argumentointitaitoja voidaan harjoitella kirjoittamalla kirja- tai elokuva-arvostelu tai arvostelu taideteoksesta. Eri tekstilajien tuottamista voidaan harjoitella kirjoittamalla runo tai näytelmä, sanoittamalla musiikkikappale tai laatimalla musiikkivideo tai lyhytelokuva. Työtapoihin voivat kuulua myös tiedonhankinta eri lähteistä kirjallista, suullista tai sähköistä esitystä varten, vierailut taidemuseoon, kirjastoon, elokuvaan, teatteriin sekä vierailun työstäminen kurssilla. Oppiainerajat ylittävää yhteistyötä voidaan tehdä esim. kuvataiteen, musiikin, uskonnon, historian, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä liikunnan kanssa.

EAA4/SAA4/RAA4/VEA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (pa, numerojärjestys)

Kurssilla pyritään vahvistamaan mediakriittisyyttä. Harjoitellaan suullista ja kirjallista argumentointia. Kurssilla voidaan pohtia esimerkiksi kaupunki ja maalaisympäristöjen roolia ja tehdä projekteja esimerkiksi ekologisesti kestävästä asumisesta ja sekä paikallisen että globaalin kehityksen näkökulmasta. Ajankohdistaisten ilmiöiden, myös uhkakuvien käsittelyn ohella pyritään pohtimaan omia, lähipiirin sekä globaaleja valintoja pieninä konkreettisina askelina kohti turvattua tulevaisuutta. Kurssin aikana voidaan toteuttaa pienimuotoista projektia yhdessä kohdekulttuurissa asuvien tai muualla samaa kieltä opiskelevien kanssa. Tällaisesta toiminnasta tai kuvitteellisesta suunnitellusta toiminnasta voidaan pitää päiväkirjaa tai blogia tai toimintaa voidaan esitellä suullisesti toisille. Aiheiksi sopivat esimerkiksi ympäristöasiat, kehitysyhteistyö sekä konfliktien torjunta esimerkiksi kulttuurienvälisen viestinnän ja erilaisuuden ymmärtämisen ja suvaitsevaisuuden taitojen kehittämällä. Työskentelyyn voidaan käyttää esimerkiksi

kohdekulttuurin radio- ja tv-kanavien ja lehdistön sivuja, blogia, wikiä ja videonjakosovelluksia tai muita interaktiivisia nettiympäristöjä ja videokonferenssisovelluksia. Voidaan käsitellä vapaaehtoistyötä kohdekielillä esim. hyödyntämällä kohdekielisten autenttisten kertomuksia tai suunnittelemalla ja toteuttamalla opetusryhmän yhteinen projekti. Voidaan osallistua oman paikkakunnan kohdekieliseen toimintaan ja käyttää esim. sähköpostia tai skype-sovellusta vuorovaikutukseen kohdekielisten opiskelijoiden kanssa

EAA5/SAA5/RAA5/VEA5 Tiede ja tulevaisuus (pa, numerojärjestys)

Kurssilla käsitellään esimerkiksi lehdistön, radion, tv:n ja internetin tarjoamia ajankohtaisia aineistoja ja rohkaistaan opiskelijoita itsenäiseen ja kriittiseen tiedonhakuun. Kurssin aiheet tarjoavat mahdollisuuden tehdä yhteistyötä lähiseudun yritysten ja korkeakoulujen kanssa. Oppiainerajat ylittävää yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi fysiikan ja biologian kanssa. Kurssilla käytetään netin ajankohtaisia aineistoja ja voidaan esimerkiksi rakentaa opiskelijoiden valitsemaan teksti- ja aineistokokonaisuuksiin yhteisöllisiä sanastoja ja tehtäviä. Kurssilla voidaan laatia myös pieni teoreettinen kirjoitelma tai kirjoittaa tulevaisuuteen suuntautuva fiktiivinen kirjoitelma.

EAA6/SAA6/RAA6/VEA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo (pa, numerojärjestys)

Kurssilla voidaan käsitellä ammatinvalintaa ja jatko-opintoja opiskelijan omasta näkökulmasta esimerkiksi projektien tai ryhmätöiden muodossa. Opiskelijat voivat esimerkiksi jakautua ryhmiin itseään kiinnostavien opintosuuntien mukaan. Mahdollisia kurssin muita aiheita voivat olla ase- ja siviilipalvelus, välivuosi, ulkomailla opiskelu ja työskentely. Kurssilla voidaan laatia CV, työhakemus, itsensä esittely audio-visuaalisesti työnantajalle tai toteuttaa työpaikkahaastattelu. Lisäksi voidaan tehdä kohdekielisiä ammatinvalintatestejä, harjoitella kokouksessa toimimista ja argumentointia. Voidaan myös hyödyntää yritysmaailman kontakteja, esimerkiksi vierailijoiden, yritysvierailuiden tai toimeksiantojen muodossa. Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi opinto-ohjauksen kanssa.

EAA7/SAA7/RAA7/VEA7 Kestävä elämäntapa (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla voidaan tehdä erilaisia esityksiä liittyen kurssin aihepiireihin hyödyntäen eri mediamuotoja. Lisäksi voidaan harjoitella argumentointitaitoja esimerkiksi väittelyn muodossa ja katsoa tai kuunnella kohdekielisiä aiheeseen liittyviä ohjelmia ja uutislähetystyksiä, lukea lehti- ja nettiartikkeleita tai seurata keskustelupalstoja ja blogeja. Aiheita voivat olla esimerkiksi erilaiset energiantuotantomuodot hyötyineen ja haittoineen, ympäristönsuojelu, globalisaatio, kulutustottumukset, eettiset tuotteet, ja kehitysyhteistyö. Kerrataan aiemmin opittua.

EAA8/SAA8/RAA8/VEA8 Viesti ja vaikuta puhuen (vsy, numerojärjestys)

Kurssin tavoite on harjoittaa erilaisia puheviestinnän strategioita ja suullisen viestinnän eri tilanteita. Kurssin aihepiirit liittyvät arkielämän viestintätilanteiden kertaamisen ja syventämisen ohella ajankohtaisiin aiheisiin ja tapahtumiin sekä valtakunnallisen syventävän kurssin 7 teemoihin. Tavoitteena on, että opiskelija pääsee harjoittelemaan suullisia valmiuksiaan erilaisten monipuolisten tekstien sekä puheenymmärtämistä harjoittavien kommunikatiivisten ja interaktiivisten harjoitusten avulla. Puheentuttamisen ohella erityisesti kuullun ymmärtämisen taitoja kehitetään. Kurssilla hyödynnetään myös internetin tarjoamia mahdollisuuksia suullisen kielitaidon kehittämiseen. Teknologian avulla voidaan esimerkiksi autenttisesti keskustella syntyperäisten tai muualla samaa kieltä opiskelevien kanssa. Lisäksi pyritään järjestämään erilaisia vierailuja mahdollisuuksien mukaan. Kurssin aikana yritetään parantaa opiskelijan valmiuksia oman mielipiteen esittämiseen ja puolustamiseen kohdekielillä. Lisäksi voidaan harjoitella kertomista omasta maasta ja kulttuurista kohdekielillä. Kurssin aikana laaditaan suullinen esitelmä (tai esim. videotallenne-esitys) itse valitusta aiheesta.

RAA-oppimäärään on lisäksi tarjolla myös koulukohtainen syventävä kurssi:

RAA9 Vielä viimeinen silaus! (ksy, numerojärjestys)

Tässä kurssissa keskitytään pitkän ranskan ylioppilaskirjoitusten eri osa-alueiden harjoitteluun käyttäen hyväksi eri aihepiirejä. Kerrataan ranskan kieliopin tärkeimmät kohdat, syvennetään lauseoppia ja sanajärjestystä sekä laajennetaan sanastoa. Kurssilla painotetaan mahdollisimman monta kielen eri osa-aluetta ja hiotaan sähköisissä ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia taitoja

SAA-oppimäärään on lisäksi tarjolla myös koulukohtainen syventävä kurssi:

SAA9 Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (= SAB3.9) (ksy, numerojärjestys)

Kurssilla haetaan näkökulmia eurooppalaiseen ja globaaliseen vastuuseen sekä tarkastellaan oikeudenmukaisuuden ja suvaitsevaisuuden käsitteitä. Opiskelijaa ohjataan seuraamaan ajankohtaisia yhteiskunnallisia asioita eri viestimistä. Kurssilla on luontevaa painottaa mahdollisimman monta kielen eri osa-aluetta ja hioa sähköisissä ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia taitoja. Harjoitellaan monipuolista aihepiiri- ja kulttuurisanastoa.

B2-oppimäärän kielet (peruskoulussa alkaneet)

RAB2, SAB2

Seuraavat valtakunnallisten syventävien kurssien sisällöt ovat yhteiset ranskan ja saksan B2-oppimäärille:

RAB2.1/SAB2.1 Elämän tärkeitä asioita (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla harjoitellaan edelleen ääntämistä ja intonaatiota. Mahdollisia työtapoja ovat esimerkiksi pari- ja ryhmäkeskustelut opiskelijan kiinnostuksen kohteista, oman harrastuksen/kiinnostuksen kohteen esittelyminen suullisesti ja/tai kirjallisesti esimerkiksi esitelmän, videon tai multimediaesityksen avulla. Kurssilla voidaan myös pitää myös sähköistä portfolioa, jossa opiskelija kertoo itselle tärkeistä asioista yhdistäen tekstiä kuviin ja videoihin. Lisäksi voidaan tutustua videoblogeihin tai tehdä henkilöhaastattelu. Kurssin aikana voidaan luoda yhteyksiä muiden lukioiden tai yhteistyökoulujen opiskelijoiden välille (esim. videopuhelu, chat, sosiaalinen media).

RAB2.2/SAB2.2 Monenlaista elämää (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja sekä opetellaan kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Voidaan hyödyntää erilaisia yhteistyötahoja kohdekielisten kontaktien luomiseksi. Aiheeseen liittyvää sanastoa voidaan kerätä ja harjoitella erilaisten netistä löytyvien sivustojen ja sovellusten avulla. Työvälineenä ja havainnoinnin kohteena voidaan käyttää myös elokuvia, televisio-ohjelmia, verkkolehtiä ja muita medioita. Kirjallista viestintää voidaan harjoitella esimerkiksi kirjoittamalla kortti, sähköpostiviesti, tekstiviesti, nettikommentti. Erilaisia vuorovaikutustilanteita ja sosiaalisia koodeja voidaan harjoitella esimerkiksi dialogien, rooliharjoitusten ja haastatteluiden muodossa.

RAB2.3/SAB2.3 Hyvinvointi ja huolenpito (vsy, numerojärjestys)

Kurssin aihepiireihin kuuluvat hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja erilaisiin elämänvaiheisiin liittyvät teemat (esim. urheilu, ravinto, uni, henkinen hyvinvointi, erilaiset riippuvuudet ja sairaudet, ihmissuhteet ja perheunelmat). Opiskelija kehittää kielitaitoaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja harjoittaa mielipiteen ilmaisemisen keinoja. Kurssille soveltuvia työtapoja voivat olla muun muassa blogin pitäminen esimerkiksi terveyden tai hyvinvointiin liittyvistä aiheista, draamalliset keskusteluharjoitukset (esimerkiksi lääkärissä käynti, ajanvaraus, roolipelit ihmissuhteisiin liittyvistä teemoista). Kurssilla voidaan hyödyntää netistä löytyviä kurssin aiheisiin sopivia testejä ja kyselyjä sekä kohdekielisiä asiantuntijapalstoja. Kurssille sopivat hyvin myös erilaiset kohdekielellä tehtävät rentoutus- ja liikuntaharjoitukset. Oppiainerajat ylittävää yhteistyötä voidaan tehdä esim. terveystiedon, psykologian, biologian ja liikunnan kanssa.

RAB2.4/SAB2.4 Kulttuuri ja mediat (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla tutustutaan kohdekultuurin ilmiöihin esim. musiikkiin, elokuvaan, kirjallisuuteen ja kuvataiteeseen käyttäen monipuolisesti hyödyksi eri medioita. Perehdytään opiskelijoiden kiinnostuksen pohjalta myös esim. ruoka- ja tapakulttuuriin, muotiin, erilaisiin medioihin. Opiskelija harjoittelee myös kotimaansa kulttuurista kertomista esim. pitämällä suullisen esittelyn tai laatimalla kohdekielisen esittelyvideon. Kurssilla voidaan tehdä vierailuja museoon, kirjastoon, elokuvaan tai teatteriin. Aihepiirejä voidaan elävöittää pyytämällä tunneille vierailijoita tai pitämällä yhteyttä netin välityksellä kohdekielisiin nuoriin. Kurssisuorituksiin voivat kuulua myös kirja- tai elokuva-arvostelu, runon tai näytelmän kirjoittaminen, musiikkikappaleen sanoittaminen, musiikkivideon tai lyhytelokuvan laatiminen. Oppiainerajat ylittävää yhteistyötä voidaan tehdä esim. kuvataiteen, musiikin, uskonnon, historian, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä liikunnan kanssa.

RAB2.5/SAB2.5 Opiskelu, työ ja tulevaisuus (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla voidaan käsitellä ammatinvalintaa ja jatko-opintoja opiskelijan omasta näkökulmasta esimerkiksi projektien tai ryhmätöiden muodossa. Opiskelijat voivat jakautua ryhmiin itseään kiinnostavien

opintosuuntien mukaan. Mahdollisia kurssin muita aiheita voivat olla ase- ja siviilipalvelus, välivuosi, ulkomailta opiskelu ja työskentely. Kurssilla voidaan laatia CV, työhakemus, itsensä esittely audiovisuaalisesti työnantajalle tai toteuttaa työpaikkahaastattelu. Lisäksi voidaan tehdä kohdekielisiä ammatinvalintatestejä, harjoitella kokouksessa toimimista ja argumentointia. Voidaan myös hyödyntää yritysmaailman kontakteja, esimerkiksi vierailijoiden, yritysvierailuiden tai toimeksiantojen muodossa. Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi opinto-ohjauksen kanssa.

RAB2.6/SAB2.6 Yhteinen maapallomme (vsy, numerojärjestys)

Mahdollisia käsiteltäviä aiheita voivat olla ympäristöasiat, kierrätys, energian tuotanto ja käyttö, kehitys-yhteistyö, konfliktit, kulttuurien välinen erilaisuus ja viestintä sekä muut aiheeseen liittyvät ajankohtaiset ilmiöt. Aiheita voidaan käsitellä sekä henkilökohtaisesta, paikallisesta että globaalista näkökulmasta. Kurssin aikana voidaan toteuttaa pienimuotoinen (etä-)projekti esimerkiksi yhdessä kohdekulttuurissa asuvien tai muualla samaa kieltä opiskelevien kanssa. Työskentelyyn voidaan käyttää esimerkiksi blogia, wikiä, youtubea, kohdekulttuurin radio- ja tv-kanavien ja lehdistön sivuja tai muita interaktiivisia nettiympäristöjä ja videokonferenssisovelluksia. Syvennetään mielipiteen suullisen ja kirjallisen ilmaisemisen taitoja. Yhteistyötä voidaan tehdä esim. biologian, maantieteen, yhteiskuntaopin ja historian kanssa.

RAB2.7/SAB2.7 Kansainvälinen toiminta (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla syvennetään valmiuksia kohdekielellä toimimiseen vapaaehtoistyössä tai työelämässä. Esitellään kiinnostavia vapaaehtoisjärjestöjä. Voidaan toteuttaa esimerkiksi jokin projekti kohdekielisen tai samaa kieltä opiskelevan ystävyyskoulun kanssa. Voidaan myös osallistua oman seutukunnan kohdekieliseen kulttuuri- tai yritysysteystoimintaan ja raportoida siitä esimerkiksi (video-)blogin muodossa. Pyritään vierailemaan alueella olevissa yrityksissä, joissa tarvitaan opiskeltavaa kieltä. Tehdään yhteistyötä esimerkiksi omalla paikkakunnalla opiskelun tai töiden takia toimivien kohdekielen käyttäjien kanssa tai ollaan etäyhteydessä tällaisiin henkilöihin kohdekulttuurissa. Ystävyyskaupunkitoimintaa toteutetaan soveltuvin innoin.

RAB2.8/SAB2.8 Viesti puhuen ja kirjoittaen (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla kerrataan arkielämän viestintätilanteita sekä suullisesti että kirjallisesti sekä syvennetään ja laajennetaan taitoja. Vahvistetaan kuulunymmärtämisen ja keskustelun taitoja. Voidaan kerätä portfolio kurssin aikana tuotetuista erilaisista teksteistä, äänitallenteista ja muista materiaaleista. Kurssilla havainnoidaan esimerkiksi eri tekstilajien eroja konkreettisista esimerkeistä ja niiden pohjalta tuotetaan itse tekstejä ja video- tai puhetuotoksia. Voidaan myös muuntaa tekstilajeja toisiksi. Mahdollisia tekstilajeja voivat olla esimerkiksi muistilappu, teksti- tai chat-viesti, sähköpostiviesti, haastattelu, uutinen, tuotese-loste tai käyttöohje, mainos, tiedote, yleisönosastokirjoitus, mielipidekirjoitus, horoskooppi, ilmoitus, arvostelu, satu ja runo. Kurssilla voidaan tehdä vierailuja tai olla verkkoyhteydessä kohdekulttuuriin (tai muualla oleviin) kohdekielen käyttäjiin.

B3-oppimäärän kielet (lukiossa alkaneet)	EAB3, RAB3, SAB3, VEB3
--	------------------------

Seuraavat valtakunnallisten syventävien kurssien sisällöt ovat yhteiset espanjan, ranskan, saksan ja venäjän B3-oppimäärille:

EAB3.1/RAB3.1/SAB3.1/VEB3.1 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (vsy, numerojärjestys)

Vahvistetaan ja syvennetään oppijan hyviä kielten opiskelun taitoja ja käytänteitä sekä tuetaan vertaisoppimiseen. Johdatetaan kohdekielisen kulttuurin tuntemukseen, opiskellaan kielen perussanastoa, rakenteita sekä ääntämistä ja intonaatiota. Alusta lähtien pyritään käyttämään sähköisiä oppimisalustoja ja totutetaan opiskelija omaehtoiseen opiskeluun. Kurssilla rohkaistaan tuottamaan ensimmäisiä kohdekielisiä suullisia ja kirjallisia tuotoksia. Työtapoina voidaan käyttää parityötä ja yhteistoiminnallisia työtapoja. Kurssilla voidaan käyttää hyväksi eri maiden kansallisten medioiden (kieltenopetukseen tuotettuja ja autenttisia) tasonmukaisia internet-sisältöjä. Opetuksen tukena ja innoittajina voivat toimia seutukunnalla olevat syntyperäiset kohdekielen puhujat, esimerkiksi vaihto-opiskelijat tai muualla asuvat syntyperäiset tai kyseistä kieltä opiskelevat henkilöt, joihin voidaan olla yhteydessä internetin (videoneuvottelu-)sovellusten avulla. Voidaan alkaa laatia omaa kohdekielistä (sähköistä) portfolioa, blogia jne.

EAB3.2/RAB3.2/SAB3.2/VEB3.2 Matkalla maailmassa (vsy, numerojärjestys)

Vahvistetaan ääntämistä ja intonaatiota sekä rohkaistaan opiskelijaa ilmaisemaan itseään kohdekielellä sekä kasvokkain että sähköisillä sovelluksilla. Kurssilla tutustutaan kohdekielisen maan matkailukohteisiin ja kulttuuritarjontaan internetissä. Ääntämistä ja intonaatiota sekä suullista ja kirjallista viestintää harjoitellaan tunnilla, kotona, yksin ja ryhmissä hyödyntäen esimerkiksi puhe- video- ja kirjoitussovelluksia. Opiskelijaa rohkaistaan tutustumaan internetissä tavoitekielisen maan matkailukohteisiin ja kulttuuritarjontaan koskien matkailua ja omia kiinnostuksen kohteita (musiikki, elokuvat, lehdet jne.).

EAB3.3/RAB3.3/SAB3.3/VEB3.3 Elämän tärkeitä asioita (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla harjoitellaan edelleen ääntämistä ja intonaatiota. Mahdollisia työtapoja ovat esimerkiksi pari- ja ryhmäkeskustelut opiskelijan kiinnostuksen kohteista, oman harrastuksen/kiinnostuksen kohteen esitleminen suullisesti ja/tai kirjallisesti esimerkiksi esitelmän, videon tai multimediaesityksen avulla. Kurssilla voidaan myös pitää myös sähköistä portfolioblogia, jossa opiskelija kertoo itselle tärkeistä asioista yhdistäen tekstiä kuviin ja videoihin. Lisäksi voidaan tutustua videoblogeihin tai tehdä henkilöhaastattelu. Kurssin aikana voidaan luoda yhteyksiä muiden lukioiden tai yhteistyökoulujen opiskelijoiden välille (esim. videopuhelu, chat, sosiaalinen media).

EAB3.4/RAB3.4/SAB3.4/VEB3.4 Monenlaista elämää (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla havainnoidaan omaa ja kohdekielen kulttuuria ja niiden eroja sekä opetellaan kertomaan omasta kulttuurista kohdekielellä. Voidaan hyödyntää erilaisia yhteistyötahoja kohdekielisten kontaktien luomiseksi. Aiheeseen liittyvää sanastoa voidaan kerätä ja harjoitella erilaisten netistä löytyvien sivustojen ja sovellusten avulla. Työvälineenä ja havainnoinnin kohteena voidaan käyttää myös elokuvia, televisio-ohjelmia, verkkolehtiä ja muita medioita. Kirjallista viestintää voidaan harjoitella esimerkiksi kirjoittamalla kortti, sähköpostiviesti, tekstiviesti, nettikommentti. Erilaisia vuorovaikutustilanteita ja sosiaalisia koodeja voidaan harjoitella esimerkiksi dialogien, rooliharjoitusten ja haastatteluiden muodossa.

EAB3.5/RAB3.5/SAB3.5/VEB3.5 Hyvinvointi ja huolenpito (vsy, numerojärjestys)

Kurssin aihepiireihin kuuluvat hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja erilaisiin elämänvaiheisiin liittyvät teemat (esim. urheilu, ravinto, uni, henkinen hyvinvointi, erilaiset riippuvuudet ja sairaudet, ihmissuhteet ja perheunelmat). Opiskelija kehittää kielitaitoaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja harjoittaa mielipiteen ilmaisemisen keinoja. Kurssille soveltuvia työtapoja voivat olla muun muassa blogin pitäminen esimerkiksi terveyteen tai hyvinvointiin liittyvistä aiheista, draamalliset keskusteluharjoitukset (esimerkiksi lääkärissä käynti, ajanvaraus, roolipelit ihmissuhteisiin liittyvistä teemoista). Kurssilla voidaan hyödyntää netistä löytyviä kurssin aiheisiin sopivia testejä ja kyselyjä sekä kohdekielisiä asiantuntijapalstoja. Kurssille sopivat hyvin myös erilaiset kohdekielellä tehtävät rentoutus- ja liikuntaharjoitukset. Oppiainerajat ylittävää yhteistyötä voidaan tehdä esim. terveystiedon, psykologian, biologian ja liikunnan kanssa.

EAB3.6/RAB3.6/SAB3.6/VEB3.6 Kulttuuri ja mediat (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla tutustutaan kohdekulttuurin ilmiöihin esim. musiikkiin, elokuvaan, kirjallisuuteen ja kuvataiteeseen käyttäen monipuolisesti hyödyksi eri medioita. Perehdytään opiskelijoiden kiinnostuksen pohjalta myös esim. ruoka- ja tapakulttuuriin, muotiin, erilaisiin medioihin. Opiskelija harjoittelee myös kotimaansa kulttuurista kertomista esim. pitämällä suullisen esittelyn tai laatimalla kohdekielisen esittelyvideon. Kurssilla voidaan tehdä vierailuja museoon, kirjastoon, elokuvaan tai teatteriin. Aihepiirejä voidaan elävöittää pyytämällä tunneille vierailijoita tai pitämällä yhteyttä netin välityksellä kohdekielisiin nuoriin. Kurssisuorituksiin voivat kuulua myös kirja- tai elokuva-arvostelu, runon tai näytelmän kirjoittaminen, musiikkikappaleen sanoittaminen, musiikkivideon tai lyhytelokuvan laatiminen. Oppiainerajat ylittävää yhteistyötä voidaan tehdä esim. kuvataiteen, musiikin, uskonnon, historian, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä liikunnan kanssa.

EAB3.7/RAB3.7/SAB3.7/VEB3.7 Opiskelu, työ ja tulevaisuus (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla voidaan käsitellä ammatinvalintaa ja jatko-opintoja opiskelijan omasta näkökulmasta esimerkiksi projektien tai ryhmätöiden muodossa. Opiskelijat voivat jakautua ryhmiin itseään kiinnostavien opintosuuntien mukaan. Mahdollisia kurssin muita aiheita voivat olla ase- ja siviilipalvelus, välivuosi, ulkomailta opiskelu ja työskentely. Kurssilla voidaan laatia CV, työhakemus, itsensä esittely audiovisuaalisesti työnantajalle tai toteuttaa työpaikka-haastattelu. Lisäksi voidaan tehdä kohdekielisiä ammatinvalintatestejä, harjoitella kokouksessa toimimista ja argumentointia. Voidaan myös hyödyntää yritysmaailman kontakteja, esimerkiksi vierailijoiden, yritysvierailuiden tai toimeksiantojen muodossa. Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi opinto-ohjauksen kanssa.

EAB3.8/RAB3.8/SAB3.8/VEB3.8 Yhteinen maapallomme (vsy, numerojärjestys)

Mahdollisia käsiteltäviä aiheita voivat olla ympäristöasiat, kierrätys, energian tuotanto ja käyttö, kehitys-yhteistyö, konfliktit, kulttuurien välinen erilaisuus ja viestintä sekä muut aiheeseen liittyvät ajankohtaiset ilmiöt. Aiheita voidaan käsitellä sekä henkilökohtaisesta, paikallisesta että globaalista näkökulmasta.

Kurssin aikana voidaan toteuttaa pienimuotoinen (etä-)projekti esimerkiksi yhdessä kohdekulttuurissa asuvien tai muualla samaa kieltä opiskelevien kanssa. Työskentelyyn voidaan käyttää esimerkiksi blogia, wikiä, youtubea, kohdekulttuurin radio- ja tv-kanavien ja lehdistön sivuja tai muita interaktiivisia net-tiympäristöjä ja videokonferenssisovelluksia. Syvennetään mielipiteen suullisen ja kirjallisen ilmaisemi-sen taitoja. Yhteistyötä voidaan tehdä esim. biologian, maantieteen, yhteiskuntaopin ja historian kanssa.

EAB3-oppimäärään on lisäksi tarjolla myös koulukohtainen syventävä kurssi:

EAB3.9 Onnea ja menestystä! (ksy, numerojärjestys)

Sanaston kertausta ja laajennusta aihepiireittäin. Keskeisten kielioppikohtien ja rakenteiden ker-tausta. Ylioppilaskirjoitusten tehtäviä.

RAB3- ja SAB3-oppimääriin on lisäksi tarjolla myös koulukohtaiset syventävät kurssit:

RAB3.9/SAB3.9 Kansainvälinen toiminta (ksy, numerojärjestys)

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallis-tumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyk-siä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumi-sesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

RAB3.10/SAB3.10 Viesti puhuen ja kirjoittaen (ksy, numerojärjestys)

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoi-tellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

VEB3-oppimäärään on lisäksi tarjolla myös koulukohtainen syventävä kurssi:

VEB3.9 Onnea ja menestystä (ksy, numerojärjestys)

Kurssilla kerrataan keskeistä kielioppia, vahvistetaan sanaston hallintaa aihepiireittäin sekä kehite-tään viestintätaitoja ja syvennetään maantuntemusta. Kurssilla harjoitellaan erilaisten tekstien ja kuullun ymmärtämistä sekä kirjallista tuottamista ja valmistaudutaan ylioppilaskokeeseen.

BIOLOGIA

BI

BI1 Elämä ja evoluutio (pa, numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustu-taan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

BI2 Ekologia ja ympäristö (pa, numerojärjestys)

Kurssin teemoina ovat luonnon toiminta ja merkitys ihmiselle. Kurssilla käsitellään myös luonnon moni-muotoisuutta, ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä kestäväen tulevaisuuden toteuttamista. Keskeisiä si-sältöjä ovat ekosysteemien toiminta, lajien väliset suhteet ja ympäristön muutokset.

BI3 Solu ja perinnöllisyys (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla syvennetään ymmärrystä solun toiminnasta ja sen vaikutuksesta yksilön elämään. Sisältöinä ovat esimerkiksi DNA, geeni, perinnöllisyys ja solujen lisääntyminen. Kurssilla käytetään myös kokeellisia työtapoja.

BI4 Ihmisen biologia (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään ihmisen rakenteisiin ja elintoimintoihin. Keskeisiä sisältöjä ovat esimerkiksi hengi-tys, aistien toiminta, ruuansulatus, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen tervey-teen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua ja pysyä terveenä.

BI5 Biologian sovellukset**(vsy, numerojärjestys)**

Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset.

BI6 Biologian työkurssi**(kso, vapaa pakollisten kurssien jälkeen)**

Tutustutaan biologiseen ja luonnontieteelliseen laboratoriotyöskentelyyn sekä biologiseen kenttätutkimukseen. Tarkastellaan keskeisiä biologisia ilmiöitä ja reaktioita itse toimien, havainnoiden ja suunnitellen.

ELOKUVATYÖ**ITE****ITE1 Elokuvatyön peruskurssi****(kso, suositellaan 1. opiskeluvuodelle)**

Peruskurssi. Opiskellaan kuvaamista, editointia ja elokuvakerrontaa. Tehdään kuvaus- ja leikkausharjoituksia sekä lopputyönä elokuvat pienryhmissä. Opitaan, miten tekniset valinnat vaikuttavat viestin sisältöön. Opetuksessa käytetään apuna kuvausharjoituksia ja omien ja toisten töiden analyysiä. Lopputyönä toteutetaan noin 5 minuutin mittainen fiktioelokuva ryhmän itse valitsemista aiheista. Arviointiperusteina ovat tekninen ja ilmaisullinen taito sekä yhteistyö ryhmässä.

ITE2 Dokumenttielokuva**(kso, edellytyksenä kurssi ITE1)**

Dokumenttielokuvan kurssi. Opiskellaan dokumentin rakennetta ja kerrontaa, tutkitaan dokumentin totuudellisuutta sekä perspektiivin ja taustan vaikutusta tulkintaan. Opetellaan valotuksen käsisäätöjä sekä tutustutaan syväterävyyden ja perspektiivin hallintaan. Opiskellaan miten erilainen optiikka, kuvausasetäisyys ja valotuksen säädöt vaikuttavat kuvan ilmaisuvoimaan. Tutkitaan dokumenttielokuvaa ilmiönä: miten siinä yhdistyy totuudellisuus ja tekijälähtöinen taiteellinen ilmaisu. Perehdytään tyypillisiin dokumenttielokuvan rakenteisiin. Tehdään lopputyönä elokuvat. Arviointiperusteena on tekninen ja ilmaisullinen taito, uskallus aiheen valinnassa, aiheen hahmottaminen, sekä yhteistyö ryhmässä.

ITE3 Fiktioelokuva**(kso, edellytyksenä kurssi ITE1)**

Fiktioelokuvan kurssi. Lajityypit ja kerrontatavat sekä montaasi elokuvallisessa kerronnassa. Opiskellaan valaistuksen perusteet ja kamera-ajolaitteiden käyttö. Opitaan rakentamaan ilmaisun elementtejä myös kerronnan ristiriitojen, aukkojen ja vihjausten kautta. Lopputyönä tehdään valitun lajityypin mukainen fiktioelokuva. Arviointiperusteena ovat kerrontatyylin hahmottaminen, ilmaisullinen ja tekninen taito, sekä yhteistyö ryhmässä.

ITE4 TV-työ**(kso, edellytyksenä kurssi ITE1)**

Tutustutaan televisioon ilmiönä. Opiskelija oppii kurssilla tekemään ja lukemaan televisio-ohjelmia. Opiskelija tutustuu tv-työn eri osa-alueisiin, oppii toimimaan osana kuvausryhmää ja hahmottaa, miten tv-ohjelmia rakennetaan sekä syventää yleissivistystään elokuvakulttuurista. Opitaan studiotyöskentelyn ja harjoitusten avulla tekemään eri lajityypin mukaisia tv-ohjelmia. Arvosteluperusteena ovat tekninen ja ilmaisullinen taito sekä utteruus ja asenne tiimin jäsenenä.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO**ET****ET1 Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu****(pa, numerojärjestys)**

Kurssilla kartoitetaan maailmankatsomuksen, elämänkatsomuksen ja maailmankuvan käsitteet sekä niiden keskinäiset suhteet. Tutustutaan uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin maailmankatsomuksiin ja maailmankuviin sekä elämäntapoihin. Pohditaan, miten maailmankuviin pyritään vaikuttamaan esimerkiksi koulun, median, taiteen, tieteen ja uskontojen kautta. Kurssilla kartoitetaan ihmisten ajattelua sekä ajattelun vääristymiä, jotka vaikuttavat maailmankuvaan ja saattavat johtaa kritiikittömään päättelyyn.

ET2 Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä**(pa, numerojärjestys)**

Kurssilla tarkastellaan omia ja muiden ihmisten käsityksiä ihmisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Hahmotetaan oman identiteetin osatekijöitä sekä pohditaan niiden merkitystä itselle. Kurssin aikana kehitetään elämänkatsomuksen ja identiteetin ilmaisemista muita kunnioittaen. Pohditaan omia käsityksiä hyvästä elämästä, ihmisoikeuksien sitovuudesta ja merkityksestä.

ET3 Yksilö ja yhteisö (vsy, edellyttää kurssin ET1)

Kurssilla tarkastellaan ihmistä sosiaalisena toimijana. Käsitellään poliittisen ja taloudellisen vallan muotoja, länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteitä ja niiden merkitystä yksilölle. Perehdytään syvällisesti ihmisoikeuksiin, ihmisoikeusloukkauksiin, globaaliin oikeudenmukaisuuteen ja kestäväan kehitykseen.

ET4 Kulttuurit katsomuksen muovaajana (vsy, edellyttää kurssin ET1, vuorovuosin kurssin ET5 kanssa)

Kurssilla tutustutaan kulttuurien kehitykseen ja kulttuuriseen vuorovaikutukseen. Pohditaan kulttuuriperintöä ja kulttuurin vaikutusta identiteetille ja maailmankatsomukselle. Syvennytään suomalaisen kulttuurin monimuotoisuuteen ja vähemmistökulttuureihin sekä tarkastellaan rasismia ja siihen liittyviä ilmiöitä.

ET5 Katsomusten maailma (vsy, edellyttää kurssin ET1, vuorovuosin kurssin ET4 kanssa)

Kurssilla perehdytään maailmanuskontojen sekä erilaisten uskonnottomien katsomusten syntyyn ja historiaan. Opitaan ymmärtämään maailmassa vaikuttavien erilaisten uskonnollisten ja sekulaarien maailmankatsomusten vaikutusta yhteiskuntaan. Kurssilla tutustutaan maailmankatsomuksiin, joista ihmiset ammentavat elämälleen sisältöä ja merkitystä.

ET6 Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (vsy, edellyttää kurssin ET1)

Kurssilla tutustutaan ihmiskunnan kehitystä selittäviin tekijöihin ja sen vaikutuksiin. Pohditaan tieteen ja teknologian roolia nyky-yhteiskunnan rakentajana ja tulevaisuuden mahdollistajana. Perehdytään erilaisiin utopioihin ja dystopioihin sekä tulevaisuuden tutkimukseen. Opitaan arvioimaan oman toiminnan merkitystä tulevaisuudelle.

ENGLANTI, pitkä oppimäärä

ENA

ENA10 Silmäys menneeseen, katsaus tulevaan (ksy, ensimmäisen lukukauden alussa)

Kurssi on johdantokurssi lukion aloittaville. Keskeisenä tavoitteena on kerrata ja syventää peruskoulun oppiainesta, valmentaa opiskelijaa tuleviin opintoihin sekä opastaa häntä lukion työtapoihin.

ENA1 Englannin kieli ja maailmani (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla käsitellään nuoren arkielämään liittyviä aihepiirejä. Opiskelija perehtyy englantiin maailmankielenä ja kommunikaation välineenä. Kurssilla kehitetään opiskelutaitoja itsenäisesti ja ryhmässä.

ENA2 Ihminen verkostoissa (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin ja hyvinvointiin liittyviä teemoja. Opiskelija pyrkii parantamaan kommunikaatiovarmuuttaan ja hän tutustuu eri viestintäkanaviin.

ENA3 Kulttuuri-ilmiöitä (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla tutustutaan kulttuurin eri osa-alueisiin ja luovaan toimintaan. Opiskelija harjoittelee erityyppisten tekstien tuottamista ja ymmärtämistä.

ENA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja vaikuttamiseen Suomessa sekä maailmalla. Opiskelija kehittää kriittistä lukutaitoaan ja tiedonhakutaitojaan.

ENA5 Tiede ja tulevaisuus (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla tutustutaan englantiin tieteen, tutkimuksen ja teknologian kielenä sekä pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita. Opiskelija kehittää argumentointitaitojaan suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä.

ENA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla syvennetään jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavaa englannin kielitaitoa. Opiskelija perehtyy talousasioihin sekä nuoren omasta että yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

ENA7 Kestävä elämäntapa (vsy, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla täydennetään pakollisten kurssien teemoja kestäväan elämäntavan näkökulmasta. Opiskelija vankentaa taitoaan ymmärtää ja tuottaa erilaisia tekstejä. Opiskelija kehittää kielitaitoaan ja kielellistä tarkkuuttaan omien tarpeidensa ja taitotasonsa mukaan.

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen (vsy, suoritusjärjestys vapaa)

Kurssilla parannetaan kykyä ymmärtää ja tuottaa puhuttua kieltä. Opiskelijaa rohkaistaan kehittämään suullista ilmaisutaitoaan ja itsevarmuutta viestijänä. Pakollisten kurssien aihepiirejä kerrataan ja laajennetaan.

ENA9 Kohti ylioppilaskirjoituksia**(ksy, yleensä numerojärjestys)**

Kurssi tarjoaa kattavan kieliopin ja sanaston kertauksen sekä vetoapua ylioppilaskirjoituksiin valmistautumiseen.

ENA-oppimäärään on lisäksi tarjolla myös koulukohtaiset ilmiökurssit:

ENA03 ja MU01 Taidekurssi englanniksi — painopisteenä musiikki

Kurssi yhdistää sulavasti ja yhteensointuvasti englannin kurssin ENA3 ja musiikin kurssin MU1.

Kurssi on tarkoitettu ekavuotisille ja tulee rokkaamaan!

ENA08 ja ITI01 Improvisaatiota ja englantia — ImproEnglish

Erityisesti toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoille suunnattu improvisaation ja englannin suullisen kurssin yhdistelmä. Tämä suoritus tuottaa kaksi kurssia ja osallistujan on varattava kaksi peräkkäistä koodia tätä kurssia varten.

ESPANJA, lyhyt oppimäärä (lukiossa alkanut)

EAB3

Ks. s. 19

FILOSOFIA

FI

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun**(pa, numerojärjestys)**

Kurssilla otetaan selvää, mitä filosofia ja filosofiset kysymykset ovat. Keskiössä kurssilla ovat ajattelun taidot: kriittisyys, käsitteellisyys, taitava argumentointi ja pätevä päättely. Näitä taitoja harjoitellaan niin suullisesti kuin kirjallisestikin. Lisäksi tutustutaan tietoon ja olemassaoloon liittyviin filosofian peruskysymyksiin sekä tiedon luonteeseen lukion eri oppiaineissa.

FI2 Etiikka**(pa, numerojärjestys)**

Kurssilla perehdytään etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin. Opiskelija tutustuu esimerkiksi hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteisiin sekä soveltavaan etiikkaan, esimerkiksi eläimiä ja ympäristöä koskeviin eettisiin kysymyksiin. Tavoitteena on oppia jäsentämään ja perustelemaan omia elämänvalintoja ja elämän merkityksellisyyttä filosofisen etiikan avulla.

FI3 Yhteiskuntafilosofia**(vsy, 2. opiskeluvuodelle)**

Kurssilla tarkastelussa ovat yhteiskuntafilosofian keskeiset käsitteet ja suuntaukset, esimerkiksi kysymykset yksilön ja yhteisön suhteesta, oikeudenmukaisuudesta, vallasta, demokratiasta, taloudesta ja hyvinvoinnista, vapaudesta sekä tasa-arvosta. Kurssilla tutustutaan poliittisiin ihanteisiin ja aatteisiin niin kansallisesta kuin globaalistakin näkökulmasta. Perehdytään sukupuoleen, informaatioteknologiaan, kulttuurien kohtaamiseen ja kestävään tulevaisuuteen yhteiskuntafilosofian näkökulmasta. Tavoitteena on oppia soveltamaan opittua ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

FI4 Tieto, tiede ja todellisuus**(vsy, 3. opiskeluvuodelle)**

Kurssilla syvennytään metafysiikan ja tietoteorian peruskysymyksiin: opitaan hahmottamaan ja arvioimaan erilaisia käsityksiä olemassaolosta, todellisuudesta, totuudesta, ja tiedosta. Tutustutaan tieteenfilosofian perusteisiin sekä tieteellisen tutkimuksen luonteeseen ja menetelmiin ja opitaan soveltamaan tietoa lukion eri oppiaineisiin.

FI5 Estetiikka**(kso, 3. opiskeluvuodelle, vuorovuosin kurssin FI6 kanssa)**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee filosofisen etiikan peruskäsitteet ja nykysuuntaukset, kauneuteen liittyvät filosofiset teoriat eri aikoina antiikista nykyaikaan, pystyy jäsentämään nyky-yhteiskunnan esteettisiä ilmiöitä (esim. kaupunkiarkkitehtuurin estetiikka) osaa hahmottaa taidekriittikin argumentteja.

FI6 Itämainen filosofia**(kso, 3. opiskeluvuodelle, vuorovuosin kurssin FI5 kanssa)**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tuntee Euroopan ulkopuolisten kulttuurien filosofisia perusteita, oppii vertailemaan länsimaista filosofiaa ulkoeurooppalaisiin perinteisiin ja tuntee uskon ja tiedon väliset eroavuudet. Lisäksi kurssilla valmistaudutaan filosofian ylioppilaskokeeseen.

FY1 Fysiikka luonnontieteenä (pa, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on ymmärtää fysiikan merkitys yhteiskunnassa ja jatko-opinnoissa sekä tieteellisessä maailmankuvassa. Kurssin keskeisiä asioita ovat kokeellisuus, ilmiöiden mallintaminen graafisesti, voimien vaikutusten ja liikkeen ymmärtäminen.

FY2 Lämpö (vsy, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on ymmärtää lämpöilmiöitä jokapäiväisessä elämässä. Kurssi antaa valmiuksia seurata ja osallistua energiakeskusteluun yhteiskunnassa. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat työn, energian ja hyötysuhteen käsitteet, lämpöopin systeemin tilanmuutokset ja olomuodon muutokset.

FY3 Sähkö (vsy, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään, soveltamaan ja tutkimaan kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä. Kurssilla tutustutaan mm. yksinkertaisiin tasavirtapiireihin, niissä oleviin komponentteihin sekä sähköstaattiseen vuorovaikutukseen ja sähkökenttään.

FY4 Voima ja liike (vsy, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään, soveltamaan ja tutkimaan kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä. Kurssilla käsitellään mekaanisen energian ja liikemäärän säilymislakeja. Kurssilla tarkastellaan mm. suoraviivaista liikettä, Newtonin lakeja, voiman momenttia ja törmäyksiä.

FY5 Jaksollinen liike ja aallot (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään ympyrä- ja värähdysliikkeeseen sekä gravitaatiovuorovaikutukseen. Aaltoliikkeen ominaisuuksiin tutustutaan äänen ilmiöiden, kuten heijastumisen, taittumisen ja interferenssi-ilmiöiden kautta.

FY6 Sähkömagnetismi (vsy, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on sähkömagneettisen induktion ja sähkömagneettisen aaltoliikkeen ominaisuuksien ja merkityksen oppiminen valon ja varauksellisten hiukkasten käyttäytymisen kautta. Kurssilla opitaan muodostamaan jäsenetty käsitys fysikaalisesta ilmiöstä mm. käyttämällä ja arvioimalla erilaisia tietolähteitä.

FY7 Aine ja säteily (vsy, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on ymmärtää hiukkasten ja säteilyn dualistinen luonne, massan ja energian vastavuus, energian kvantittumisen käsite, ytimen rakenne ja radioaktiivisuus sekä säteilyn lajit, säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö.

FY8 Fysiikan mittauksia ja suhteellisuusteoria (kso, edellyttää kurssit FY1–FY4)**VUOROVUOSINA KURSSIN KE6 KANSSA**

Opitaan mittaamisen periaatteet ja mittaustulosten käsittely virheanalyysiin. Opetellaan raportoidaan tehty koe tuloksineen. Opitaan ymmärtämään erityisen suhteellisuusteorian dilataatioita sekä niistä saatuja tuloksia ja niiden perusteita sekä yleisen suhteellisuusteorian tuloksia kvalitatiivisesti. Kurssi voi sisältää vierailuja tutkimus- tai teollisuuslaitoksiin sekä laboratorioihin.

FY9 Tähtitiede (ksy, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssilla on tavoitteena oppia avaruuden rakenteet lähiavaruudesta syvään avaruuteen sekä avaruuden tapahtumien ymmärtäminen fysiikan tietämyksen avulla. Teoriaosan painotus voi vaihdella esimerkiksi ajankohtaisten tutkimustulosten mukaan. Lisäksi tavoitteena on tähtitaivaan havainnoinnin perusteiden oppiminen silmällä, kiikarilla ja kaukoputkella.

FY10 Fysiikan kertauskurssi (ksy, edellyttää kurssit FY1–FY3)

Kurssilla kootaan yhteen eri fysiikan osa-alueet ja muodostetaan kokonaiskuva. Syvennetään eri osa-alueiden osaamista laskennallisella tasolla. Harjoitellaan reaalikokeeseen vastaamista.

HI1 Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (pa, numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään ihmisen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen, väestökehitykseen, globaalin talouden ja tekniikan kehitykseen pyyntikultuurista nykypäivään. Kurssilla harjoitellaan historiallisten lähteiden käyttöä ja tiedon tuottamista.

HI2 Kansainväliset suhteet (pa, vapaa kurssin HI1 jälkeen)

Kurssilla tarkastellaan kansainvälisen politiikan ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia analysoiden niitä ideologisten ja taloudellisten mallien näkökulmista 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla harjoitellaan monipuolisten tietolähteiden hyödyntämistä sekä tiedonvälitykseen liittyvää kriittistä arviointia eri aikoina.

HI3 Itsenäisen Suomen historia (pa, vapaa kurssin HI1 jälkeen)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian muuttuviin tulkintoihin ja historiallisen tiedon käyttöön.

HI4 Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (vsy, vapaa kurssin HI1 jälkeen)

Kurssilla perehdytään Euroopan kulttuurihistoriaan tutustumalla eurooppalaisen ajattelun, maailmankuvan ja sivistyksen kehitykseen antiikista nykypäivään. Keskeisiä teemoja ovat taiteen ja tieteen kehitys. Tavoitteena on myös ymmärtää tärkeimpien aatteiden merkitys historiassa ja nykypäivänä.

HI5 Ruotsin itämaasta Suomeksi (vsy, vapaa kurssin HI1 jälkeen)

Kurssi tarkastelee Suomen historiaa esihistoriasta autonomian aikaan osana Itämeren alueen historiaa. Yhteiskunnan, talouden ja ympäristön ohella kurssilla tutustutaan tavallisen ihmisen arkeen ja elämäntapaan. Lisäksi kurssilla huomioidaan oman lähialueen historia ja perehdytään erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

HI6 Maailman kulttuurit kohtaavat (vsy, vapaa kurssin HI1 jälkeen)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen sekä Euroopan ulkopuolisten maanosien historiaan. Kurssilla käsitellään kulttuurieroja, tätä koskevan ajattelun muuttumista ja kulttuurien kohtaamista eri aikoina. Kulttuuri ymmärretään kurssilla laajasti ihmisen elämisen tapana.

HI7 Naisen historia (kso, vapaa kurssin HI1 jälkeen)

Kurssin tarkoituksena on analysoida ruohonjuuritason mikrohistoriaa, varsinkin naisen, lapsen ja perheen historiaa antiikista nykyaikaan ottamalla näkökulmia ihmisen arkipäivän historiaan. Opiskellaan sosiaalishistoriaa naisen aseman kautta, väestöhistoriaa mm. tarkastelemalla ihmisen eliniän pitenemistä historiallisena ilmiönä sekä kulttuurihistoriaa. Lisäksi kurssilla valmistaudutaan historian ylioppilaskokeeseen.

IMPROVISOINTI

ITI

ITI1 Improvisaatio (kso, edellyttää kurssin ITL1)

Opiskelija harjoittelee tilanteita ilman ennalta suunniteltua käsikirjoitusta. Harjoituksissa toimitaan vuorovaikutuksessa parin ja/tai ryhmän kanssa. Arvioidaan suoritusmerkinnällä, arviointiperusteina spontaneetti, kokonaisilmaisulliset taidot, vuorovaikutus, mielikuviutus.

ITI-oppimäärään on lisäksi tarjolla myös koulukohtainen ilmiökurssi:

ITI01 ja ENA08 Improvisaatiota ja englantia — ImproEnglish

Erityisesti toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoille suunnattu improvisaation ja englannin suullisen kurssin yhdistelmä. Tämä suoritus tuottaa kaksi kurssia ja osallistujan on varattava kaksi peräkkäistä koodia tätä kurssia varten.

KANSANMUSIIKKI

ITF

**ITF1–2 Kansanmusiikki 1–2 (kso, ITF1 1. opiskeluvuotena ja ITF2 2. opiskeluvuotena)
ITF1 ja ITF2 opetetaan pääsääntöisesti yhtenä ryhmänä.**

Kansanmusiikilla on juuret Suomen kansanperinteessä — vaikkakin käsite ”kansanmusiikki” voi nykypäivänä tarkoittaa lähes mitä vaan! Kurssilla avaamme ovia sekä kansanmusiikkiin, kansanlauluun, kansantanssiin että kansanperinteeseen. Pääpaino on suomalaisessa kansanmusiikissa, mutta teemme tutustumismatkoja myös ulkomaille kurssilaisten kiinnostuksen mukaan. Kurssiin sisältyy konserttikäynti. Tuo

oma soitin tai laulu mukaan. Arviointiperusteina ovat aktiivisuus ja osallistuminen tunneille ja esityksiin ovat tärkeimmät arvostelukriteerit. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

KEMIA

KE

KE1 Kemiaa kaikkialla (pa, numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään aineiden kemialliseen rakenteeseen, rakenteen esittämiseen kemian kielellä ja aineiden ominaisuuksien päättelyyn rakenteen avulla. Aineiden ominaisuuksia tutkitaan kokeellisesti ja erilaisia tietolähteitä käyttäen. Kurssi antaa valmiuksia soveltaa tietoa ympäröivän maailman ilmiöihin ja herättää kiinnostusta alan jatko-opintoihin.

KE2 Ihmisen ja elinympäristön kemia (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään elinympäristön orgaanisten yhdisteiden rakenteisiin ja ominaisuuksiin ja tutustutaan kemian peruslaskentaan. Yhdisteiden rakenteita tutkitaan kokeellisilla menetelmillä ja eri tavoin mallintaen. Kurssilla korostetaan orgaanisten yhdisteiden merkitystä elämän perustana sekä niiden teollista käyttöä.

KE3 Reaktiot ja energia (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään aineiden reaktioihin ja niissä tapahtuviin energiamuutoksiin. Reaktioiden käsitteilyssä keskeisiä asioita ovat reaktioyhtälöiden kirjoittaminen, laskennallinen käsitteleminen ja kokeellinen havainnointi. Keskeistä on ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkitys kemiassa.

KE4 Materiaalit ja teknologia (vsy, edellyttää kurssit KE1 ja KE2)

Kurssi käsittelee materiaalikemian ja sähkökemian perusteita. Metalleihin, sähkökemian sovelluksiin ja polymeereihin tutustutaan teoriassa ja käytännössä. Kurssin aikana tehdään omia tutkimusprojekteja hyödyntäen tieto- ja viestintäteknikkaa. Kurssi luo perustan ymmärtää eri materiaalien merkitys nyky-yhteiskunnassa.

KE5 Reaktiot ja tasapaino (vsy, edellyttää kurssit KE1–KE4)

Kurssi käsittelee kemiallista tasapainoa ja reaktionopeutta. Perehdytään tärkeimpiin tasapainoreaktioihin, mm. happo-emästasapainoihin, niiden laskennalliseen ja graafiseen käsittelyyn sekä tasapainotilan säätelyyn. Kurssilla vahvistetaan kemian laskutaitoja.

KE6 Kokeellinen kemia (kso, edellyttää kurssin KE1)**VUOROVUOSINA KURSSIN FY8 KANSSA**

Epäorgaanisen ja orgaanisen kemian laboratoriotöitä teorian ja käytännön yhteyden hahmottamiseksi. Tutustutaan erilaisiin kemian työ- ja tutkimusmenetelmiin. Opiskellaan johtopäätöskien tekemistä tehtyjen tutkimusten tuloksien perusteella ja opitaan laatimaan tutkimuksista työselostus. Kiinnitetään huomiota työturvallisuuteen. Mahdollisuuksien mukaan opintokäynti.

KE7 Kemian kertauskurssi (ksy, edellyttää kurssin KE1)

Kurssilla kootaan yhteen kemian eri osa-alueet ja muodostetaan niistä kokonaiskuva. Eri osa-alueiden osaamista syvennetään ymmärtämällä asiayhteyksiä ja vahvistamalla laskurutiinia. Kurssilla harjoitellaan reaalikokeeseen vastaamista.

KUVALLINEN ILMAISU

ITV

ITV1 Kuvallinen ilmaisu (kso, vapaa suoritusjärjestys)

Valokuvauksen alkeiskurssi. Kurssilla käsitellään valokuvauksen perusteet, kameran ja objektiivin toiminta, sommittelu, valo ja studiotyöskentely, digitaalinen kuvankäsittely, kuvien tulostus ja esittäminen. Opitaan perinteinen mustavalkokuvaus filmille, filmin ja paperikuvan kehittäminen. Ohessa kehitetään omaa kuvailmaisua ja opitaan valokuvauksen eri lajeja, mm. henkilö- ja esinekuvausta, miljö- ja arkkitehtuurikuvausta, taidekuvausta, muoti- ja mainoskuvausta, jne. Tarkastellaan sosiaalisen median nopeasti muuttuvia tyylejä ja tapoja valokuvan käytössä. Tutustutaan suomalaisen ja kansainvälisen valokuvauksen historiaan ja merkittäviin valokuvaajiin.

KU1 Kuvat ja kulttuurit (pa, 1. opiskeluvuotena)

Kurssilla keskitytään omaan kuvataiteelliseen tekemiseen ja tutustutaan ajankohtaisiin ilmiöihin taiteen keinoin. Opiskelija ymmärtää kuvataiteen merkityksen omassa elämässään, globaalissa maailmassa ja historiallisena jatkumona. Opiskelija käyttää ja kokeilee monipuolisesti erilaisia työvälineitä ja menetelmiä. Kurssilla opitaan katsomaan, analysoimaan ja ymmärtämään omaa ja muiden tuottamaa kuvaa.

KU2 Muotoilut ja rakennetut ympäristöt (pa, 2. opiskeluvuotena)

Kurssilla opiskelija tutustuu rakennettuun ja luonnonympäristöön sekä muotoiluun. Opiskelijan oma ympäristö on lähtökohtana tilan, paikan ja muotoilun tutkimiselle. Kurssilla ideoidaan ja tehdään luovia materiaalikokeiluja, esim. pienoismalleja ja esinesuunnittelua. Mikä tekee paikasta viihtyisän, tavarasta toimivan?

KU3 Osallisena mediassa (vsy, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää visuaalisuuden merkityksen viestinnässä. Kulttuuriperintö, nykymedia ja omat kuvat ovat kurssin keskeistä sisältöä. Kurssilla on mahdollista tutustua valokuvaan, elokuvaan, mainontaan, graafiseen suunnitteluun, verkkoympäristöön ja sosiaaliseen mediaan. Millainen kuva vaikuttaa, koskettaa, pysäyttää? Millaista viestiä välität?

KU4 Taiteen monet maailmat (vsy, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssilla tarkastellaan eri aikoina ja eri ympäristöissä tehtyä kuvataidetta. Oman kuvantekemisen kautta tutkitaan sekä ajankohtaisia että historiallisia ilmiöitä. Kurssilla opitaan myös kuvantulkinnan keinoja. Miten esimerkiksi ihmisen kuvaaminen on muuttunut aikojen kuluessa? Miten taidehistoria vaikuttaa omaan kuvalliseen ilmaisuun?

KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi (vso, edellytyksenä vähintään kolme suoritettua KU-kurssia)

Kuvataiteen lukiodiplomisuorituksessa opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista.

ITC1 Lauluilmaisu 1 (kso, 1. opiskeluvuotena)

Tavoitteena antaa oppilaalle valmiuksia laulamiseen ja laulutaiteen harrastamiseen. Harjoitellaan oikeaa hengitystekniikkaa, äänenmuodostusta ja luontevaa äänenkäyttöä. Edetään yksinkertaisista lauluista moniääniseen kuorolauluun. Ohjelmisto suunnitellaan yhdessä kurssin alussa. Lauluilmaisun oppilaat laulavat kuorona koulun eri juhlissa. Arvioidaan suoritusmerkinnällä, arviointiperusteena aktiivinen läsnäolo ja osallistuminen.

ITC2 Lauluilmaisu 2 (kso, 2. opiskeluvuotena)

Tavoitteena on luonteva äänenkäyttö, jota harjoitetaan äänenmuodostuksella. Ohjelmiston harjoittamisen yhteydessä perehdytään myös tunnelmaan erilaisissa lauluissa. Harjoitellaan esiintymistä ja solo-/kuoro-osuuksia. Oppilaat saavat itse osallistua ohjelmiston suunnitteluun. Lauluvalinnat ovat sekä kotimaisia että ulkomaisia kuin myös kevyttä ja klassista. Arvioidaan suoritusmerkinnällä, arviointiperusteena aktiivinen läsnäolo ja osallistuminen.

LI1 Energiaa liikunnasta (pa, vapaa suoritusjärjestys, suositellaan 1. opiskeluvuodelle)

Kurssilla opiskelija harjaannuttaa monipuolisesti liikuntataitojaan, fyysisiä ominaisuuksiaan ja kehollista ilmaisuaan soveltaen niitä eri liikuntamuotoihin ja -ympäristöihin. Opiskelija saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä.

LI2 Aktiivinen elämäntapa (pa, vapaa suoritusjärjestys, suositellaan 2. opiskeluvuodelle)

Kurssin tavoitteena on ohjata ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja keuhonhoito.

LI3 Terveysttä liikkuen (vsy, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssin tavoitteena on syventää fyysiseen toimintakykyyn liittyviä tietoja ja taitoja. Kurssilla laaditaan (henkilökohtainen) liikuntaohjelma, joka toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa apuna käyttäen.

LI4 Yhdessä liikkuen (vsy, suositellaan 2. opiskeluvuodelle)

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijaryhmän yhteistoimintaa ja aktiivista osallisuutta. Sisältönä voi olla projektiluontoinen kokonaisuus tai muu yhdessä toteutettava liikunta.

LI5 Hyvinvointia liikkuen (vsy, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan psyykkistä jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta.

LI6 Elämysseikkailukurssi (kso, vapaa suoritusjärjestys)

Elämysseikkailukurssi tarjoaa opiskelijalle yhteisöllisiä kokemuksia luonto- ja retkiliikunnasta talvella tai keväällä. Kurssi pyritään tarjoamaan vähintään joka kolmas vuosi. Kaikki kurssilaiset osallistuvat aktiivisesti retken suunnitteluun ja valmisteluun. Retki toteutetaan pääsääntöisesti viikonlopun aikana. Opiskelijan on varauduttava kehrittelemään mahdollisia varainhankintamuotoja retken toteutumiseksi ja maksamaan retken kustannuksia. Arviointiperusteet: Aktiivinen osallistuminen ja omatoimisuus.

LILD4 Liikunnan lukiodiplomi (vso, aloitettava viimeistään lukion 2. vuoden aikana)

Liikunnan lukiodiplomin suorittamisessa opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa. Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnan osioiden lisäksi liikunnallisen tutkielman sekä portfolion tekeminen. Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

LUOVA ILMAISU

ITL

ITL1 Luova ilmaisu (kso, suoritettava ennen kurssia ITN1)

Opiskelija etsii omia rajojaan ja mahdollisuuksiaan erilaisten teatterileikkien ja -peliin avulla. Opiskelija erittelee aistimuksia ja havaintoja teatterin keinoin sekä yksin että ryhmässä. Arvioidaan suoritusmerkinnällä, arviointiperusteena aktiivinen läsnäolo ja osallistuminen tuntityöskentelyyn, kyky yhteistyöhön, oman persoonan tuntemus ja keskittymiskyky.

LUOVA KIRJOITTAMINEN

ITK

ITK1 Tarinapaja (proosan perusteet) (kso, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssi rohkaisee ja auttaa erityylisten proosatekstien kirjoittamiseen, niistä keskustelemiseen ja niiden analyysiin. Teoria-asioina opiskellaan kerronnan keinot ja rakennetekijät. Genrejä ja tyyliä tutkitaan ja niitä harjoitellaan monipuolisesti, mahdollisuuksien mukaan. Harjoituksissa pyritään avaamaan luovuuksien lukkoja, oppimaan suunnitelmallista, pitkäjänteistä kirjoittamista, oman ja toisten tekstien editoimista, kritiikin antamista ja sen sietämistä. Kurssin voi käydä joko ennen Runopajaa tai sen jälkeen. Näytteitä julkaistaan Sytykkeessä (<https://peda.net/tampere/tyl/verkkolehti-sytyke2>).

ITK2 Runopaja (lyriikan perusteet) (kso, vapaa suoritusjärjestys)

Sopii aloituskurssiksi, kuten ITK1. Kurssi tutustuttaa modernin lyriikan keskeisiin keinoihin ja kyseenalaistaa runoutta koskevat käsitykset ja ennakkoluulot. Teoria-asioina pyritään käsittelemään ainakin lausefiguurat ja kielikuvat, rytmi ja sointuisuus, visuaalisuus ja lyyriinen kamera. Harjoituksissa materiaalina voidaan käyttää olemassa olevia tekstejä, etsiä kuhunkin harjoitukseen innoitusta tai taustatietoa

luokkahuoneen ulkopuolelta, internetistä, kaupungilta tai vaikkapa taidenäyttelystä. Kurssi avartaa kirjoittajan käsitystä kielestä yleensä ja runouden kielestä ja keinoista erityisesti. Kurssi rohkaisee puhumaan runoudesta, lukemaan sitä ennakkoluulottomasti ja kirjoittamaan sitä rohkean omaäänisesti. Runopaja on vaatimuksena Runo rokkaa -kurssille (ITK6).

ITK3 Draamapaja (draaman perusteet)

(kso, edellyttää kurssin ITK1)

Draaman kirjoittamisen kurssi esittelee draaman keskeiset teoriakäsitteet, tärkeimpänä Aristoteleen draaman teoria. Pienten, erityyppisten harjoitusten avulla opetellaan hahmottamaan kohtauksen rakenne, henkilögallerian tarkoituksenmukainen luominen eli orkestraatio, konflikti ja sen kehittyminen, dialogi ja subteksti, aihe, teema ja genre. Mahdollisuuksien mukaan kirjoitetaan arvosteltava päättötyö, mieluiten ryhmässä, kuten nykyään ammattiteattereissa ja tuotantoyhtiöissäkin. Sen voi toteuttaa näytelmätekstinä tai tv-, kuunnelma- tai elokuvakäsikirjoituksena. Kaikissa vaiheissa kirjoittaja myös antaa ja saa palautetta.

ITK4 Pieni toimittajakoulu (medialle kirjoittamisen perusteet)

(kso, vapaa suoritusjärjestys)

Journalistisen kirjoittamisen eli medialle kirjoittamisen kurssilla tutustutaan juttujen ideointiin, suunnitteluun, juttutyyppeihin, jutun rakenteeseen otsikointiin sekä jutun muokkaamiseen ja editointiin. Suomen kieleen, kielenhuoltoon ja erityisesti lehtikieleen kiinnitetään huomiota, samoin ryhmässä työskentelyyn, tiedon hankintaan ja sen oikeellisuuden arviointiin. Kurssilla pohditaan myös toimittajan roolia ja merkitystä sekä mediassa että yhteiskunnassa. Jos kurssiohjelma sallii, tehdään pieniä mediakriittisiä harjoituksia ja tutkimuksia, mutta pääpaino on omassa kirjoittavan toimittajan työssä, sen työtapojen ja esimerkiksi haastattelutilanteen psykologisten lainalaisuuksien oppimisessa. Kurssilla on paljon pari- ja ryhmätöitä, joiden päätteeksi opetellaan antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa julkista palautetta. Osallistutaan koulun vuosikirjan toimittamiseen sekä toimitetaan omaa Tykytys-verkkolehteä.

(<https://peda.net/tampere/tyl/verkkolehti-tykytys2>).

ITK5 Valmiina lentoon (abien päättökurssi)

(kso, edellyttää kurssit ITK1 sekä valinnaisesti ITK2, ITK3 tai ITK4)

Kurssi on proosan kirjoittamisen jatkokurssi, mutta se sopii myös kirjoittajalle, joka on edennyt jo niin pitkälle harrastuksessaan, että haluaa kokeilla taitojaan tavoitteellisemmin kuin peruskurssilla. Kurssin tarkoitus on vahvistaa kirjoittajan itsetuntoa ja tukea häntä niissä tavoitteissa, jotka hän itse tekstilleen määrittelee. Teoriaa käsitellään silloin kun se on tarpeen, mutta pääpaino on oman rekisterin laajentamisessa ja rohkeissa kokeiluissa, joihin saa vertaistukea muilta ryhmän jäseniltä ja ohjaajalta. Kurssi soveltuu toisaalta perustaitojen syventämiseen ja siten vaikkapa yo-kirjoituksiin valmentautumiseen, toisaalta edistyneiden kirjoittajien hurjapäisiinkin irtiottoihin ja taiteellisen otteen, oman kielen ja tematiikan syventämiseen. Työmenetelmät ovat samat kuin muillakin kurseilla: itsenäistä työskentelyä, kommentointia ja keskustelua etä- ja lähiopetuksessa, tekstien muokkausta vertaispalautteen ja ohjaajan opastuksella, julkista palautteen antamista ja vastaanottamista.

ITK6 Runo rokkaa (laululyriikkakurssi)

(kso, edellyttää kurssin ITK2)

Kurssi harjaannuttaa laulutekstin moniin erityisvaatimuksiin: rakenteen hahmottamiseen, nuottien, sanojen ja tavujen painojen vastaavuuteen, riimikaavoihin, riimien sääntöihin, laulutekstien tyypeihin ja tyyliin. Laululyriikan historiaa käsitellään mahdollisuuksien mukaan musiikkia kuunnellen ja tekstejä analysoiden. Kirjoittajat voivat esitellä pienin esitelmin jotakin genreä tai vaikkapa jotakuta laulaja-lauluntekijää tai sanoittajaa, mutta pääpaino on omassa kirjoittamisessa ja tekniikan oppimisessa. Kurssin tavoite on saada aikaan teksti, jonka tekniikka ja sanoma tukevat toisiaan. Kurssilla harjoitellaan sekä musiikkiin tekstittämistä että omaa, vapaata laulun kirjoittamista. Kurssin jälkeen kirjoittajalla pitäisi olla perusvalmiudet, -tiedot ja taidot kirjoittaa teksti, jonka voi ongelmitta säveltää.

Huom! Teatteridiplomin pohjakursseiksi käsikirjoittajille hyväksytään kurssit ITK3 ja ITK5.

Mediadiplomin pohjakursseiksi hyväksytään kaikki ITK-kurssit.

GE1 Maailma muutoksessa (pa, numerojärjestys)

Kurssilla tutustutaan muuttuvaan maailmaan ja alueellisiin ongelmiin geomedian keinoin. Kurssilla käsitellään luonnonriskejä, ympäristöriskejä ja ihmiskunnan riskejä sekä seurataan näihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia ja uutisointia. Kurssilla kerrataan maantieteellistä nimitystä.

GE2 Sininen planeetta (vsy, numerojärjestys)

Kurssilla syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta, esimerkiksi ilmasto ja sää, laattaliikunnot sekä maiseman muodostuminen. Keskeisinä näkökulmina ovat planetaarisuus ja maapallon vyöhykkeisyys.

GE3 Yhteinen maailma (vsy, vapaa pakollisten kurssien jälkeen)

Kurssilla pohditaan ajankohtaisia ihmismaantieteen ilmiöitä kuten väestönkasvu, muuttoliikkeet, kaupungistuminen, luonnonvarat, verkostoituminen sekä kehittyneisyys. Näitä tarkastellaan sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti. Kurssilla opitaan vaihtoehtoja, joilla edistetään kestävästä tulevaisuudesta.

GE4 Geomedia — tutki, osallistu ja vaikuta (vsy, vapaa pakollisten kurssien jälkeen)

Kurssilla sovelletaan maantieteellisiä tietoja ja taitoja omassa tutkielmassa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat maailmanlaajuiset kehitystrendit, geomedian, esimerkiksi paikkatiedon, käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa sekä osallistuva suunnittelu. Kurssilla tarkastellaan geomedian käyttöä arjessa, työelämässä ja kestävästä tulevaisuudesta toteuttamisessa.

ITS1 Maskeeraus (kso, 1. opiskeluvuotena)

Tutustutaan meikkauksen ja maskeerauksen perusteisiin, tehdään työsuunnitelmia ja toteutetaan erilaisia töitä opettajan avustuksella. Jokainen opiskelija tekee maskeeraussuunnitelmia, joita mahdollisuuksien mukaan toteutetaan näyttämötyön projektikohtaisissa rooleissa. Sopii kaikille alasta kiinnostuneille. Arviointiperusteina tuntityöskentely ja arvioitavat maskisuunnitelmat.

MAY1 Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (pa, ennen kursseja MAA2 tai MAB2)

Tutustutaan lukiomaiseen matematiikan opiskeluun. Vahvistetaan pohjaa matematiikan opinnoille ja opitaan näkemään matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena välineenä selitettäessä ja hallittaessa erilaisia yhteiskunnan, talouden ja luonnon ilmiöitä.

MAA2 Polynomifunktiot ja -yhtälöt (pa, edellyttää kurssin MAY1)

Kerrataan ja harjaannutetaan lausekkeiden ja yhtälöiden käsittelyrutiineja. Opitaan erasteisten polynomiyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisutekniikoita. Tutkitaan funktion käsitettä eri menetelmin.

MAA3 Geometria (pa, edellyttää kurssin MAY1)

Harjoitellaan kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien tilanteiden hahmottamista sekä pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskemista.

MAA4 Vektorit (pa, numerojärjestys)

Opiskellaan vektorin käsite ja tutustutaan vektorilaskentaan sekä sen soveltamiseen kaksi- ja kolmiulotteisissa koordinaatistoissa. Tutustutaan erilaisiin yhtälöryhmiin.

MAA11 Lukuteoria ja todistaminen (vsy, edellyttää kurssin MAA2)

Opiskellaan logiikan alkeet ja perehdytään erilaisiin todistustehtäviin. Tarkastellaan lukujoukkojen ominaisuuksia. Syvennetään MAY1-kurssilta tuttua lukujonon käsitettä.

MAA14 Kurssien MAA2–4 kertaus (ksy, vaihtoehto kurssille MAA11)

Opiskelija kerta keskeiset sisällöt ja parantaa osaamistaan rutiinomaisissa kurssien MAA2–4 perustehtävissä.

MAA5 Analyttinen geometria (pa, numerojärjestys)

Yhdistetään geometriaan koordinaatisto. Esitetään geometriset ominaisuudet funktioina ja tarkastellaan niitä laskennallisesti.

MAA6 Derivaatta (pa, numerojärjestys)

Opitaan rationaalifunktion käsite ja tutustutaan sen ominaisuuksiin. Tutustutaan raja-arvon käsitteeseen ja funktion jatkuvuuteen havainnollisesti. Opiskellaan derivointikaavat ja sovelletaan niitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa. Ratkaistaan derivaatan avulla ongelmia, joihin liittyy suurin ja pienin arvo.

MAA7 Trigonometriset funktiot (pa, numerojärjestys)

Opitaan trigonometristen funktioiden jaksollisuus ja tutustutaan trigonometriin perusyhteyksiin ja yksinkertaisiin yhtälöihin. Jatketaan MAA7-kurssin teemaa tutkimalla derivaatan avulla trigonometristen funktioiden ominaisuuksia.

MAA8 Juuri- ja logaritmifunktiot (pa, numerojärjestys)

Kerrataan potenssi- ja juurilausekkeiden laskutoimituksia. Opiskellaan juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktiot ja tutustutaan niiden ominaisuuksiin myös derivaatan avulla. Mallinnetaan matematiikan avulla erilaisissa ilmiöissä tapahtuvaa muutosta.

MAA12 Algoritmit matematiikassa (vsy, edellyttää kurssin MAA7)

Tunnistetaan ja harjoitellaan erilaisia algoritmeja. Opiskellaan algoritmista ajattelua. Ratkotaan algoritmien avulla likimääräismenetelmien käyttöä vaativia ongelmia. Perehdytään polynomien jaollisuuteen ja tekijöihin jakoon. Tutkitaan derivaatan ja pinta-alaintegraalien määrittämistä numeerisesti.

MAA15 Kurssien MAA5–8 kertaus (ksy, vaihtoehto kurssille MAA12)

Opiskelija kerta keskeiset sisällöt ja parantaa osaamistaan rutiininomaisissa kurssien MAA5–8 perustehtävissä.

MAA17 Talousmatematiikka (= MAB6) (ksy, vapaa kurssin MAA2 jälkeen, suositellaan 2. vuodelle)

Kurssin tavoitteena on oppia ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä laskennallisesta näkökulmasta. Kurssi antaa valmiuksia oman talouden suunnitteluun sekä tukee yrittäjyyden ja taloustiedon opiskelua.

MAA9 Integraalilaskenta (pa, edellyttää kurssit MAA6–8)

Opitaan integraalifunktion käsite ja siihen liittyvät integroimiskaavat. Opitaan soveltamaan integraalilaskentaa pinta-alojen ja tilavuuksien laskemiseksi.

MAA10 Todennäköisyys ja tilastot (pa, edellyttää kurssin MAA9)

Tutustutaan diskreetteihin ja jatkuviin jakaumiin ja niiden tunnuslukuihin. Opiskellaan kombinatoriikkaa. Tutustutaan todennäköisyyden käsitteeseen ja sen määrittämiseen laskemalla. Tutkitaan yksinkertaisia todennäköisyysjakaumia.

MAA13 Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (vsy, edellyttää kurssin MAA10)

Syvennetään derivaatta- ja integraalikulssien (MAA6–MAA9) teoreettista ja taidollista perustaa. Opiskellaan käänteisfunktion määrittäminen. Opiskellaan raja-arvon käsite lukujonojen yhteydessä.

MAA16 Kurssien MAA1–10 kertaus (ksy, pakollisten kurssien jälkeen)

Opiskelija harjaantuu käyttämään opittuja tietoja ja taitoja sekä soveltamaan niitä monipuolisissa ongelmanratkaisutilanteissa ja valmentautuu hyvin ylioppilaskirjoituksiin. Opiskellaan kurssien MAA1–10 aihepiirien tietojen yhteensovittamista ja sovelluksia. Harjoitellaan vastaustekniikkaa vanhoja ylioppilas-koetehtäviä tekemällä.

MAA18 Tilastot ja todennäköisyys II (= MAB8) (ksy, edellyttää kurssin MAA10)

Vahvistetaan tilastojen käsittelytaitoja sekä määritetään tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä.

MATEMATIIKKA, lyhyt oppimäärä

MAB

MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt (pa, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on oppia luottamaan omiin matemaattisiin taitoihin. Jokapäiväisten ongelmien ratkaisemisessa käytetään verrannollisuutta, lineaarista riippuvuutta, yhtälöitä ja yhtälöpareja. Opitaan toisen asteen polynomifunktio ja yhtälö.

MAB3 Geometria (pa, numerojärjestys)

Ratkaistaan käytännön ongelmia yhdenmuotoisuuden, suorakulmaisen kolmion geometrian ja koordinaatiston avulla. Vahvistetaan tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden piirtämistä sekä pinta-alojen ja tilavuuksien määrittämistä.

MAB4 Matemaattisia malleja (pa, numerojärjestys)

Ongelmissa sovelletaan lineaarista ja eksponentiaalista mallia sekä käytetään lukujonoja (matemaattisina malleina). Arvioidaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta. Ratkaistaan potenssi- ja eksponenttiyhtälöitä.

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys (pa, edellyttää kurssin MAY1)

Kurssilla käsitellään ja tulkitaan tilastollisia aineistoja diskreettien jakaumien tunnuslukujen, regression ja korrelaation avulla. Lisäksi perehdytään todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

MAB6 Talousmatematiikka (pa, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on oppia ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä laskennallisesta näkökulmasta. Kurssi antaa valmiuksia oman talouden suunnitteluun sekä tukee yrittäjyyden ja taloustiedon opiskelua.

MAB7 Matemaattinen analyysi (vsy, edellyttää kurssit MAB2 ja MAB4)

Tutkitaan funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin. Opetellaan derivaatan käsite muutosnopeuden mittana sekä tutkitaan polynomifunktion kulkua derivaatan avulla. Määritetään sovelusten yhteydessä polynomifunktion suurin ja pienin arvo.

MAB8 Tilastot ja todennäköisyys II (vsy, edellyttää kurssin MAB5)

Vahvistetaan tilastojen käsittelytaitoja sekä määritetään tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä.

MAB9 Kurssien MAB1–6 kertaus (ksy, pakollisten kurssien jälkeen)

Opiskelija harjaantuu käyttämään opittuja tietoja ja taitoja sekä soveltamaan niitä monipuolisissa ongelmanratkaisutilanteissa ja valmentautuu hyvin ylioppilaskirjoituksiin. Opiskellaan kurssien MAB1–6 aihepiirien tietojen yhteensovittamista ja sovelluksia. Harjoitellaan vastaustekniikkaa vanhoja ylioppilas-koetehtäviä tekemällä.

MEDIA

ITME

ITME1 Mediatoiminnan perusteet (kso, suositellaan 1. opiskeluvuotena)

Hahmotetaan joukkoviestinnän historiaa ja eri mediumien syntyminen ja niiden vaikutus yhteiskuntaan. Opiskelija hahmottaa paikkansa sekä viestinnän vastaanottajana että tuottajana. Opitaan tarpeelliset perustiedot journalistisesta tiedonhankinnasta muun muassa haastattelutekniikkaharjoituksissa ja uutisten koostamisesta. Keskeisenä suorastream-mediumina on radio, mutta se nähdään osana laajenevaa mediaverkkoa. Opiskelija kehittää omaa mediaillmaisun taitoaan, esim. äänikoosteiden teossa.

ITME2 Journalistinen media (kso, edellyttää kurssin ITME1)

Opiskelija syventää omaa medialukutaitoaan ja vahvistaa ymmärrystään journalistisessa toiminnassa suorastream-lähetystä tekevä toimitusryhmän osana. Opetellaan journalistinen lainsäädäntö ja etiikkaa — erityisesti painotetaan lähdekritiikkiä ja disinformaation tunnistamista. Opiskelija syventää äänikerroonallista osaamista ja siihen liittyvän tekniikan hallitsemista. Opiskellaan suoran lähetysten hallintaa ja siihen liittyvää monimediallista toimintaa. Opiskelija kehittää taitojaan mediaesiintyjänä. Kurssi voidaan suorittaa myös rinnakkain kurssien ITME1 tai ITME3 kanssa.

ITME3 Media, yhteiskunta ja taide (kso, edellyttää kurssin ITME1)

Kurssilla opiskelija syventää monimediallista dramaturgista ajattelua ja digitaalisen toimintaympäristön viestinnällistä osaamista. Opiskelija oppii havainnoimaan erilaisia kuvalliseen ja äänelliseen vaikuttamiseen liittyviä elementtejä. Tutustutaan median ja taiteen rajapinnoilla oleviin ilmiöihin esim. performanssiin, installaatioon ja dokumenttiteatteriin ja näiden erilaisiin muunnoksiin. Opiskelija kehittää omaa digitaalista ja tapahtumallista dramaturgista ajatteluaan ja tekee joko yksin tai työryhmän osana lopputyön, joka voi olla joko journalistinen tai fiktiivinen perustuva. Kurssi voidaan suorittaa rinnakkain kurssin ITME2 kanssa.

MELD5 Median lukiodiplomi**(vso, aikaisintaan 2. opiskeluvuotena)**

Median lukiodiplomin suorittamisessa opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan. Median lukiodiplomin tavoitteena on edistää opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä. Lisäksi edellytetään informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Median lukiodiplomi on portfolion ja mediaesityksen muodostama kokonaisuus.

MUSIIKKI**MU****MU1 Musiikki ja minä****(pa, 1. opiskeluvuotena)**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisen välisessä vuorovaikutuksessa. Kurssilla opiskelija musisoi, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä.

MU2 Moniääninen Suomi**(pa, 1. opiskeluvuotena)**

Kurssilla opiskellaan suomalaista musiikkia ja erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja. Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Ohjelmiin valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinmemusiikkiin.

MU3 Ovet auki musiikille**(vso, 2. opiskeluvuotena)**

Kurssilla opiskelija oppii tuntemaan erilaisia musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Kurssilla tutustutaan syvästi joihinkin musiikinlajeihin tai -kulttuureihin laulaen, soittaen ja kuunnellen. Opiskelija kehittää musisointi- ja kuuntelutaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa.

MU4 Musiikki viestii ja vaikuttaa**(vso, 2. opiskeluvuotena)**

Kurssilla tutustutaan musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä.

MU-oppimäärään on lisäksi tarjolla myös koulukohtainen ilmiökurssi:

MU01 ja ENA03 Taidekurssi englanniksi — painopisteenä musiikki

Kurssi yhdistää sulavasti ja yhteensointuvasti englannin kurssin ENA3 ja musiikin kurssin MU1. Kurssi on tarkoitettu ekavuotisille ja tulee rokkaamaan!

MULD6 Musiikin lukiodiplomi**(vso, aloitettava viimeistään lukion 2. vuoden aikana)**

Musiikin lukiodiplomin suorittamisessa opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudesta musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto.

ITM1 Mukaan musiikkiin**(kso, vapaa suoritusjärjestys)**

Kurssi on suunnattu kaikille aloittelijoille musiikin maailmassa. Kurssilla opetellaan bändisoittimien perusteet alkaen kitarasta ja pianosta. Opit säestämään omaa lauluasi sekä opit riittävät valmiudet osallistua muille syventäville musiikin kursseille. Aikaisempaa kokemusta ei tarvita. Mikäli bändisoittotaitoa jo löytyy, suosittelemme aloittamaan kurssista ITM2.

ITM2 Melodianpätkästä esitykseksi**(kso, vapaa suoritusjärjestys)**

Kurssilla keskitytään elävän musiikin tuottamiseen, oman ja valmiin materiaalin työstäminen esityksiksi, yhtyetyöskentelyyn sekä tarvittavan esitystekniikan ja laitteiston hallintaan ja huoltoon.

ITM3 Liveä lavalle**(kso, vapaa suoritusjärjestys)**

Kurssilla perehdytään näyttämömusiikkiin ja musiikilliseen ilmaisuun näyttämöllä. Tavoitteena on projektiluontoisesti tuottaa konsertti tai itse tehty näyttämöteos joko elävän esityksenä tai videoelokuvana. Tällä kurssilla tehdään omaa musiikkia. Lisäksi tutustutaan nuotinkirjoitusohjelmiin.

ITM4 Me tehdään proggis**(kso, vapaa suoritusjärjestys)**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

ITU1 Nukketeatterikurssi**(kso, 2. opiskeluvuotena, edellyttää muita suoritettuja it-kursseja)
JÄRJESTETÄÄN NOIN JOKA KOLMAS VUOSI**

Kurssilla tutkitaan nukketeatteria ilmaisun välineenä. Mielikuvitusta ja luovia ratkaisuja hyväksikäyttäen yksinkertaisista elementeistä saadaan kaunis ja toimiva esityskokonaisuus. Jokainen opiskelija valmistaa oman teatterinuken ja opettelee käyttämään sitä. Tutustutaan nukketeatterin historiaan ja eri nukketekniikoihin. Kurssin aikana valmistetaan pienoisenäytelmä, joka esitetään ulkopuoliselle yleisölle.

OP1 Minä opiskelijana**(pa, hajautettuna 1. ja 2. opiskeluvuodelle)**

Kurssilla keskitytään lukio-opiskelun alkuvaiheeseen, orientoitumiseen ja lukio-opintojen suorittamiseen. Kurssi toteutetaan moniammatillisesti. Jatko-opintoihin liittyviä asioita painotetaan sen mukaan kuin ne liittyvät lukio-opintojen kannalta keskeisiin kysymyksiin. Kurssilla opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman lukioajalle, alustavan ylioppilaskirjoitussuunnitelman sekä alustavan jatko-opintosuunnitelman.

OP2 Jatko-opinnot ja työelämä**(pa, hajautettuna 2. ja 3. opiskeluvuodelle)**

Kurssilla syvennetään ja laajennetaan tietoja jatko-opintomahdollisuuksista ja työelämästä. Opiskelija pääsee tutustumaan lukion jälkeisiin eri koulutusvaihtoehtoihin. Opiskelija saa valmiuksia tulevaisuutensa suunnitteluun. Kurssilla opiskelija päivittää ylioppilaskirjoitussuunnitelmansa sekä laatii jatko-opinto- ja urasuunnitelman.

OP3 Työelämäkurssi**(kso, aikaisintaan 2. opiskeluvuotena)**

Kurssin tavoitteena on tukea lukiolaisen työelämätaitoja sekä urasuunnittelua ja jatko-opintoihin liittyvää päätöksentekoa hyödyntäen omaa työelämä- tai vapaaehtoistyökokemusta. Kurssi tehdään itsenäisesti kouluajan ulkopuolella. Edellyttää työkokemusta 60 tuntia (n. kaksi viikkoa esim. kesätyötä, vapaaehtoistöitä tai opiskelun ohessa tehtävää työtä samalla työnantajalla). Työelämäkurssi koostuu neljästä osasta, joista kolmesta ensimmäisestä kirjoitetaan työelämäraportin. Kurssin viimeinen osa on ohjauskustelu opinto-ohjaajasi kanssa työelämäraportin palauttamisen jälkeen.

OP4 Opiskelutaidot**(kso, 1. tai 2. opiskeluvuotena)**

Kurssin tavoitteena on vahvistaa omia opiskelutaitoja ja -tekniikoita eri oppiaineissa, käydä läpi motivaation ja tunteiden osuutta oppimisessa sekä tarvittaessa pohtia opiskeluun liittyviä pulmia ja kehittää oppimisvalmiuksia.

PS1 Psyykinen toiminta ja oppiminen (pa, numerojärjestys)

Psykologian ensimmäinen kurssi johdattaa psykologiaan tieteenä. Ihmisen toimintaa tarkastellaan biologisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuutena. Keskeisiä teemoja ovat oppimisen taidot ja psyykinen hyvinvointi.

PS2 Kehittyvä ihminen (vsy, vapaa kurssin PS1 jälkeen)

Kurssilla perehdytään yksilön kehitykseen elämänkaaren aikana sekä kehitykseen vaikuttaviin tekijöihin erityisesti lapsuudessa ja nuoruudessa. Kurssi tarjoaa monipuolisia välineitä eri-ikäisten ihmisten ja oman elämän ymmärtämiseen.

PS3 Tietoa käsittelevä ihminen (vsy, vapaa kurssin PS1 jälkeen)

Kurssilla tarkastellaan aivotoiminnan yhteyttä psyykkisiin ilmiöihin. Tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteet tulevat tutuiksi. Kykyä tunnistaa ja hallita taitavaan tiedonkäsittelyyn vaikuttavia tekijöitä kehitetty.

PS4 Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys (vsy, vapaa kurssin PS1 jälkeen)

Keskeisiä teemoja ovat tunteet, stressi, kriisit, uni sekä mielenterveys ja sen häiriöt. Itseymmärryksen kasvun myötä elämänhallinnan taitosi kehittyvät. Kehität taitojasi toimia hyvinvointia edistävällä tavalla sosiaalisessa ympäristössäsi.

PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (vsy, vapaa kurssin PS1 jälkeen)

Opit ymmärtämään yksilöiden välisiä eroja persoonallisuuden piirteissä, lahjakkuudessa ja älykkyydessä. Tutustut näiden ilmiöiden tutkimukseen. Harjaannut tarkastelemaan yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen näkökulmista.

PS6 Sosiaalipsykologia (ksy, vapaa kurssin PS1 jälkeen)

Tutustutaan sosiaalipsykologiaan tieteenä ja sosiaalipsykologian soveltamiseen. Sovelletaan sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja opitaan ymmärtämään itseä ryhmän jäsenenä, joka vaikuttaa ja johon vaikutetaan esimerkiksi vallankäytöllä, sanattomalla viestinnällä ja rakkautella.

ITP1 Rohkeasti puhumaan (kso, vapaa suoritusjärjestys)

Harjoitellaan paljon yleisön edessä puhumista ja lisäksi opiskellaan kuuntelemista, sanatonta viestintää ja äänenkäyttöä. Tavoitteena on luonteva, ilmeikäs ja selkeä ilmaisu sekä esiintymisjännityksen hallinta. On tärkeää oppia myös antamaan rakentavaa palautetta itselleen ja muille. Puhumisen harjoitukset ovat hauskoja sanaimprovisaatioita, lyhyitä valmistelemattomia puheita ja perusteluharjoituksia. Äänenkäytön perusasioita harjoitellaan muun muassa rentoutus- ja hengitysharjoitusten myötä. Kurssilla opiskellaan myös pienimuotoisten tekstien tulkintaa: tehtävinä ovat esimerkiksi aforismit ja lastenrunot. Tulkintharjoitukset kehittävät persoonallista kokonaisilmaisua. Arvioinnin kohteina ovat avainharjoitukset, aktiivinen osallistuminen ja halu kehittää omaa viestijäkuvaa.

ITP2 Ääni kuuluviin (kso, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssilla hiotaan jäsentely-, perustelu- ja ryhmätyötaitoja. Yleisön edessä puhumista harjoitellaan esim. alustamalla keskusteluja ja kokeilemalla juontamista. Harjoitusten ja henkilökohtaisen ohjauksen avulla kehitetään tervettä ja ilmeikästä äänenkäyttöä. Lisäksi valmistetaan satuesityksiä lapsille tai runoesityksiä ikäihmisille. Arvioinnin kohteina ovat avainharjoitukset, kuten runoesitys, aktiivinen osallistuminen ja ryhmätyötaitot.

ITP3 Vaikutan ja vakuutan (kso, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssilla harjoitellaan vaativia puhetilanteita ryhmän oman valinnan mukaan. Valmistetaan yksin tai parin kanssa kurssityö tai koko kurssin yhteinen produktio. Kurssityö voi olla esim. opetustuokio tai puhe- taiteellinen esitys. Syventävän harjoittelun ja/tai kurssityön aiheina ovat esim. haastattelu, väittely, johtajuus, kulttuurien välinen viestintä, naisten ja miesten viestintä, luentateatteri ja kuunnelma. Mahdollisuuksien mukaan esiinnyttäen eri yhteistyötahojen tilaisuuksissa juontajina, lausujina tai puhujina. Arvioinnin kohteina ovat avainharjoitukset, kurssityö tai produktio ja aktiivinen osallistuminen.

RANSKA, pitkä oppimäärä	RAA
-------------------------	-----

Ks. s. 16

RANSKA, lyhyt oppimäärä (peruskoulussa alkanut)	RAB2
---	------

Ks. s. 18

RANSKA, lyhyt oppimäärä (lukiossa alkanut)	RAB3
--	------

Ks. s. 19

RUOTSI, pitkä oppimäärä	RUA
-------------------------	-----

RUA1 Ruotsinkielinen maailmani (pa, numerojärjestys)

Kurssilla käsitellään nuoren arkielämään liittyviä aihepiirejä. Opiskelijalla on mahdollisuus tutustua ruotsinkieliseen ympäristöön ja perehtyä ruotsin kielen merkitykseen Pohjoismaissa. Kurssilla kehitetään opiskelutaitoja itsenäisesti ja ryhmässä.

RUA2 Ihminen verkostoissa (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin ja hyvinvointiin liittyviä teemoja. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään kieltä erilaisissa pohjoismaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa. (Verkostot?)

RUA3 Pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla tutustutaan kulttuurin eri osa-alueisiin ja luovaan toimintaan. Opiskelija harjoittelee erityyppisten tekstien ymmärtämistä ja tuottamista.

RUA4 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla perehdytään ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Opiskelija kehittää taitojaan kriittisenä lukijana ja tiedonhakijana.

RUA5 Tiede ja tulevaisuus (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla pohditaan ruotsiksi erilaisia tulevaisuudenvisioita tieteen ja teknologian näkökulmasta. Opiskelija kehittää argumentointitaitojaan suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä.

RUA6 Opiskelu, työ ja toimeentulo (pa, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla syvennetään jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavaa ruotsin kielitaitoa. Opiskelija perehtyy talousasioihin sekä omasta että yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

RUA7 Kestävä elämäntapa (vsy, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla täydennetään pakollisten kurssien teemoja kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opiskelija vankentaa taitojaan ymmärtää ja tuottaa erilaisia ruotsinkielisiä tekstejä.

RUA8 Viesti ja vaikuta puhuen (vsy, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla parannetaan kykyä ymmärtää ja tuottaa puhuttua kieltä. Opiskelijaa rohkaistaan kehittämään suullista ilmaisutaitoaan ja itsevarmuutta viestijänä. Pakollisten kurssien aihepiirejä kerrataan ja laajennetaan.

RUA9 Ruotsin kielen kertauskurssi (ksy, ennen ruotsin yo-koetta)

Valmistaudutaan yo-kirjoituksiin luku-, kuuntelu- ja kirjoitustehtävillä ajankohtaisia materiaaleja käyttäen (lehdet, netti, tv) sekä aikaisempia yo-tehtäviä tehden. Kerrataan koko ruotsin kielioppi tenttipaketin avulla. Sähköisiin yo-kirjoituksiin valmistautuminen.

RUOTSI, keskipitkä oppimäärä	RUB
------------------------------	-----

RUB9 Ruotsin kielen johdantokurssi (ksy, suoritetaan ennen kurssia RUB1)

Johdantokurssi lukion aloittaville opiskelijoille, jotka haluavat parantaa ruotsin kielen taitojaan tai joiden ruotsin opinnoissa on ollut pitkä tauko. Kurssilla kerrataan ja vahvistetaan peruskoulussa opittuja asioita, esim. perusasiat sanajärjestyksestä, verbiopista, substantiiveista, adjektiiveista ja pronomineista. Aiheet liittyvät oppilaan jokapäiväiseen elämään, kuten kouluun, ihmissuhteisiin ja vapaa-ajan viettoon.

RUB1 Minun ruotsini (pa, numerojärjestys)

Kurssilla harjoitellaan suullista viestintää arkielämän tilanteissa. Ääntämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Opiskelijat pohtivat ruotsin kielen merkitystä jatko-opinnoissa ja työelämässä. Opiskelutaitoja kartoitetaan ja kehitetään itsenäisesti ja ryhmissä.

RUB2 Hyvinvointi ja ihmissuhteet (pa, numerojärjestys)

Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin ja hyvinvointiin liittyviä teemoja. Opiskelija harjaantuu ymmärtämään arkielämässä suullisesti ja kirjallisesti lähetettyjä viestejä sekä reagoimaan niihin.

RUB3 Kulttuuri ja mediat (pa, numerojärjestys)

Kurssilla käsitellään kulttuurin eri osa-alueita Suomessa ja muissa Pohjoismaissa viestintäkanavia monipuolisesti hyödyntäen. Opiskelija harjoittelee erityyppisten tekstien ymmärtämistä ja tuottamista.

RUB4 Monenlaiset elinympäristömme (pa, numerojärjestys)

Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä ajankohtaiset ilmiöt yhteiskunnassa. Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista.

RUB5 Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (pa, numerojärjestys)

Kurssin teemana ovat tulevaisuudensuunnitelmat. Kiinnitetään huomiota ruotsin kielen merkitykseen pohjoismaisessa yhteistyössä. Harjoitellaan jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja ruotsin kielellä.

RUB6 Viesti ja vaikuta puhuen (vsy, edellyttää kurssin RUB5)

Kurssilla parannetaan kykyä ymmärtää ja tuottaa puhuttua kieltä. Opiskelijaa rohkaistaan kehittämään suullista ilmaisutaitoaan ja itsevarmuutta viestijänä. Ääntämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Pakollisten kurssien aihepiirejä ja puheviestinnän kannalta tärkeimpiä rakenteita kerrataan ja laajennetaan.

RUB7 Kestävä elämäntapa (vsy, yleensä numerojärjestys)

Kurssilla täydennetään pakollisten kurssien teemoja kestävän elämäntavan näkökulmasta. Opiskelija vankentaa taitoaan ymmärtää ja tuottaa erilaisia ruotsinkielisiä tekstejä.

RUB8 Ruotsin kielen kertauskurssi (ksy, ennen ruotsin yo-koetta)

Kurssilla kerrataan yo-kirjoituksia varten kieliopin keskeiset asiat, kaikkiin kurseihin liittyviä sanastoja, kirjoitelmien ja tiivistelmän tekoa. Lisäksi ylioppilaskuunteluita ja ajankohtaista materiaalia eri medioista. Erityisesti valmistaudutaan sähköisten yo-kokeiden tehtävätyyppeihin.

SAKSA, pitkä oppimäärä	SAA
------------------------	-----

Ks. s. 16

SAKSA, lyhyt oppimäärä (peruskoulussa alkanut)	SAB2
--	------

Ks. s. 18

SAKSA, lyhyt oppimäärä (lukiossa alkanut)	SAB3
---	------

Ks. s. 19

TANSSI JA LIIKE	ITT
-----------------	-----

ITT1 Tanssin introkurssi (kso, suositellaan tanssin aloituskurssiksi)

Opiskelija oppii tuntemaan omaa kehoansa monipuolisesti. Hän osaa käyttää liikkeen peruselementtejä liikkumisessaan ja kykenee improvisoimaan liikkeellisesti annetun aiheen mukaan. Opiskelija saa kokonaiskäsityksen tanssista ja hänen tanssikäsityksensä laajenee. Hän kohtaa ja löytää oman liikkeellisen uskalluksensa rajat. Tutustutaan akrobatiaan, näyttämötaisteluun ja mimiikkaan. Kurssin aikana ryhmätyötaidot ja oppimisen reflektointitaidot kehittyvät. Harjoitukset koostuvat liike- ja tanssi-improvisatiosta, akrobatiasta, mimiikasta, näyttämötaistelusta ja eri tanssilajien liikemateriaalista. Käydään katso-massa tanssiesitys. Kurssin aikana kirjoitetaan oppimispäiväkirjaa. Kurssilla tehdään yksilö-, pari- ja ryhmäharjoituksia. Arvioinnin kohteina ovat aktiivinen osallistuminen, opiskelijan liikkeellisten ja ilmaisullisten taitojen kehittyminen sekä ryhmätyötaidot.

ITT2 Tanssijantyö**(kso, vapaa suoritusjärjestys)**

Opiskelijan kehonhahmotus ja kehollinen ilmaisu kehittyvät. Tanssin peruselementtien hahmotus ja käyttö syvenee. Pyrkimyksenä on kehon koordinaation, liikkuvuuden, venyvyyden ja voiman kehittyminen. Opitaan tuottamaan liikemateriaalia improvisoimalla ja suunnittelemalla. Opiskelija harjoittelee tanssimaan sekä itsenäisesti että kontaktissa muihin ryhmäläisiin. Kurssin aikana esiinnyttään ryhmän kanssa yhdessä. Opiskelijas harjoittelee omien tavoitteiden asettamista ja niiden toteuttamista. Tutustutaan tanssianalyysiin ja kritiikkiin. Tanssitaiteen vastaanottokyky katsojana kasvaa. Kurssin harjoitukset koostuvat tanssiteknikoista sekä tanssi-improvisaatioista. Työskentelytapoina on opettajajohtoinen työskentely, improvisaatio sekä havainnointi. Kurssilla käydään katsomassa tanssiesitys. Kurssin aikana reflektoidaan oppimista. Arviointi perustuu aktiiviseen osallistumiseen sekä esitykseen osallistumiseen. Arvioinnin kohteina ovat tanssiteknisten taitojen kehittyminen, ilmaisun kehittyminen, ryhmätyötaidot sekä reflektointitaidot.

ITT3 Tanssia näyttämölle**(kso, edellytyksenä ITT2-kurssi)**

Syvennetään tanssijuuttu osallistumalla esitysprosessiin. Opiskelija osallistuu tanssijana tanssiteoksen koreografiaprosessiin, harjoitteluun ja esittämiseen. Esitykselle suunnitellaan myös tarvittava puvustus ja maskeeraus. Kurssin aikana reflektoidaan oppimista. Arvioinnin kohteina ovat liikkeellisten ja ilmaisulisten taitojen kehittyminen, esiintyminen, ryhmätyötaidot ja reflektointitaidot. Arviointia toteutetaan sekä jatkuvana näyttönä että esityksen arviointina.

ITT4 Tanssien maailmaan, soveltava tanssi**(kso, edellytyksenä ainakin yksi aikaisempi ITT-kurssi)**

Opiskelija saa käsityksen tanssin monista mahdollisuuksista. Hän oppii tuntemaan tanssin historiaa. Pohditaan tanssin paikkaa yhteiskunnassa ennen ja nyt ja mietitään, miten tanssilla voi vaikuttaa. Viedään tanssia eri konteksteihin. Opiskelija voi toimia vanhainkodeissa, päiväkodeissa, kouluissa, toimintakeskuksissa tai muissa koulun ulkopuolisissa paikoissa ohjaten eri ryhmiä tai esiintyen heille tai heidän kanssaan joko opettajan kanssa tai pienryhmissä. Käydään katsomassa esitys. Reflektointi kuuluu kurssiin. Arvioinnin kohteina ovat tanssillinen toiminta eri konteksteissa, ryhmätyötaidot ja reflektointitaidot. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön.

ITT5 Tanssien työelämään**(kso, vapaa suoritusjärjestys)**

Opiskelija hahmottaa tanssin kenttää erityisesti tanssinohjaajan ja tanssijan työn näkökulmista. Opiskelija saa tietoa tanssialan koulutusmahdollisuuksista ja tutustuu tanssin ammattikenttään. Tieto tanssipedagogiikasta lisääntyy, ja sen myötä opiskelija oppii tanssin opettamisen perustaitoja. Opiskelija osaa eritellä ja arvioida tanssia sekä keskustella tanssista. Kurssilla on mahdollisuus tutustua tanssin kenttään opettajajohtoinen työskentelyn ja keskustelun rinnalla myös oppimistehtävän avulla. Oppimistehtävä voi olla esimerkiksi esitelmä, haastattelu, lukupäiväkirja tai tanssilajin ohjausharjoitus opiskelijan valitsemasta aiheesta tai teemasta. Opiskelijan on mahdollista sisällyttää jo olemassa oleva tanssinohjaajan tai tanssijan työ osaksi kurssisuoritusta. Arvioinnin kohteena ovat toteutetut oppimistehtävät, yhteistyökyky ja reflektointitaidot.

ITT6 Koreografia**(kso, edellytyksenä ainakin yksi aikaisempi ITT-kurssi)**

Opiskelija saa perustietoja tanssin valmistamisesta. Hän oppii valmistamaan oman koreografian ja erittelemään tanssiesitystä koreografisesta näkökulmasta. Hän oppii sommittelemaan tanssin näyttämöllisesti mielenkiintoiseksi. Opiskelija oppii muokkaamaan liikemateriaalia erilaisilla menetelmillä. Hän kykenee valitsemaan tanssin teemaan sopivan musiikin ja erittelemään sitä. Opitaan huomioimaan musiikki, valot, puvustus ja maskeeraus osana koreografista kokonaisuutta. Harjoitellaan koreografian työstämistä improvisaation keinoin. Kokeillaan erilaisia yksilö- ja ryhmäharjoituksia koreografian tuottamiseksi. Mahdollisuuksien mukaan luodaan koreografioita yksin tai ryhmänä. Käydään katsomassa tanssiesitys. Arviointi perustuu jatkuvaan näyttöön ja aktiiviseen osallistumiseen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan koreografiseen rohkeuteen ja heittäytymiseen, taiteellisen näkemyksen esilletuomiseen sekä reflektioon.

TALD7 Tanssin lukiodiplomi**(vso, edellytyksenä kaksi aikaisempaa ITT-kurssia)**

Tanssin lukiodiplomin suorittamisessa opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan tanssissa. Tanssin lukiodiplomin suorittamisen tavoitteena on tukea ja kuvata opiskelijan pitkäaikaista tanssin opiskelua lukion aikana. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijan valitsema tanssillinen tehtävä, sen valmistelu ja kirjallinen työ. Tanssillisen tehtävän opiskelija voi suorittaa joko esiintymällä tanssijana tai tekemällä koreografian. Tehtävä voi olla soolo- tai ryhmäteos. Tanssin lukiodiplomi on tanssillisen tehtävän ja tutkielman muodostama kokonaisuus.

Opiskelija valmistaa tanssidiplomin, johon kuuluvat oma koreografia tai esiintyminen tanssijana sekä tanssiaiheinen tutkielma. Tanssidiplomi toteutetaan pääsääntöisesti tanssikurssina, jossa opiskelija saa ohjausta opettajalta sekä vertaisarviointia muilta ryhmäläisiltä. Diplomityön arvioi oman opettajan lisäksi yksi ulkopuolinen tanssialan ammattilainen. Arvioinnissa käytetään Opetushallituksen tanssidiplomin arviointiohjeita. Tanssidiplomin suorittamisen ohjeet löytyvät Opetushallituksen tanssidiplomiohjeista.

TEATTERI-ILMAISU**ITN****ITN1 Teatteri-ilmaisu 1****(kso, numerojärjestys, edellyttää kurssin ITL1)**

Opiskelija käyttää ääntään ja kehoaan taiteellisen ilmaisun välineenä. Hän osaa kehittää tarinoita ja hahmottaa näyttämötilanteita eläytymiskykyään ja mielikuvitustaan hyödyntäen. Opiskelija havainnoi ja osaa soveltaa luonteenomaisia piirteitä ihmisten ilmaisukielestä. Hän kohtaa myös katsottavana oleminen haasteen. Opiskelija tutustuu oman ilmaisuinstrumenttinsa ominaispiirteisiin. Arviointikohteina ovat aktiivinen osallistuminen, näyttelijäntyö, kehon käyttö, taito assosoida ja ideoida näyttämötilanteissa sekä äänenkäyttö.

ITN2 Teatteri-ilmaisu 2**(kso, edellyttää kurssit ITL1 ja ITN1)**

Opiskelija tutustuu sekä roolityöskentelyn perusteisiin että klassikkoteksteihin. Opiskelija valmistaa joko pareittain tai pienryhmissä kohtauksia klassikkoteksteistä, joita on mahdollista esittää julkisesti. Arviointiperusteina kyky roolityöskentelyyn, mielikuvitus ja eläytyminen sekä aktiivinen osallistuminen opetukseen.

ITN3 Teatteri-ilmaisu 3**(kso, edellyttää kurssit ITL1 ja ITN1)**

Opiskelija osallistuu työryhmän jäsenenä kirjoitetun tarinan muuntamiseen näyttämötilanteiksi. Hän luo roolihahmon käyttäen fyysistä ja äänellistä ilmaisuaan ja osaa suhtautua roolihahmonsensa kautta tarinan muihin roolihenkilöihin ja tapahtumiin. Opiskelija tutustuu teatteriesityksen valmistamisprosessiin ja sen eri osa-alueisiin, jotka toteutetaan ryhmätyönä sekä rohkaistuu kohtaamaan yleisön esitystilanteessa. Arviointikohteina ovat aktiivinen osallistuminen, kyky analysoida tarinan kokonaisuus ja muokata siitä näyttämötilanteita, taito muuttaa teksti toiminnaksi ja luoda roolihahmo. Arviointikohteina ovat myös näyttelijäntyön eri osa-alueet.

ITN4 Teatteri-ilmaisu 4**(kso, edellyttää kurssit ITN1–ITN3)**

Opiskelija hahmottaa ja erittelee ideoitaan teatterillisin keinoin ja valmistaa työryhmän jäsenenä esityksen yleisölle. Hän haastaa itsensä ideoiden ja ilmaisun tasolla käyttäen kaikkia näyttelijän keinoja. Kursilla opiskelija voi halutessaan tutustua alustavasti ohjaajantyöhön. Arviointikohteina ovat aktiivinen osallistuminen, kyky kehittää luovasti ideoita näyttämötilanteiksi, fyysisen ilmaisun taito ja monipuolisuus, äänellisen ilmaisun taito sekä näyttelijäntyön eri elementit. Osallistuminen edellyttää kurssien ITL1, ITN1, ITN2 ja ITN3 suorittamista.

ITN5 Teatteri-ilmaisu 5**(kso, edellyttää kurssit ITN1–ITN3 ja ITN4 ja/tai TELD8)**

Opiskelija osaa analysoida näytelmän roolihenkilönsä näkökulmasta. Hän tekee analyysinsä pohjalta roolityön osana teatterillista kokonaisuutta. Opiskelija osaa toteuttaa ohjaajan ohjeita näyttelijäntyössään ja kykenee myös roolihenkilönsä kehittelyyn itsenäisesti. Hän löytää oman työtapansa toimiessaan työryhmän jäsenenä sekä kohdatessaan yleisön. Arviointikohteina ovat kyky ilmaista ajatuksia ja tunteita kokonaisvaltaisesti (liike, ääni, puhe), kyky havaita ja ymmärtää ilmaisullisia viestejä sekä vastata niihin näyttämötilanteessa (kontakti) sekä aktiivinen osallistuminen. Arviointikohteina ovat myös draamallinen ajattelukyky ja mielikuvitus, näyttelijäntyön eri osa-alueet sekä kyky yhteistyöhön.

TELD8 Teatterin lukiodiplomi (vso, edellyttää vähintään kolmea suoritettua ITN-kurssia)

Teatterin lukiodiplomin suorituksessa opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa. Teatterin lukiodiplomin tavoitteena on vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitoja sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearviointin taitoja. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijan itse määrittelemä työn aihe joltakin teatterin alalta, siihen liittyvä esitys ja työskentely- ja arviointiprosessi. Teatterin lukiodiplomi on esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus. Teatteridiplomikurssi on itsenäinen kurssi. Kurssin tavoitteena on julkinen esitys ja kokemus taiteellisesta oppimisprosessista, jossa teatteri-ilmaisulliset taidot vahvistuvat, yhteistyötaidot karttuvat ja itsearviointi kehittyy. Näyttelijän/ohjaajan diplomien tekijältä edellytetään vähintään kolmea teatteri-ilmaisun kurssia, joista yksi saisi mieluusti olla teatterioppi (ITD). Jos teatteridiplomikurssin suorittaa käsikirjoittajana, voi ITD1-kurssin korvata luovan kirjoittamisen kurssilla ITK3. Teatteridiplomikurssi perustuu Opetushallituksen asettamiin lukion teatteridiplomeja koskeviin sääntöihin.

TEATTERIOPPI

ITD

ITD1 Teatterioppi**(kso, edellyttää kurssin ITL1 ja ITN1)**

Luentosarja, joka käsittelee teatterihistorian keskeisiä teoksia ja tekijöitä, sekä teatteri-ilmaisun eri muotoja ja teatteriesityksen osatekijöitä. Tehdään esitelmä näytelmätekstistä. Käydään katsomassa ammatti-teatteriesitys ja analysoidaan sitä. Arviointiperusteina esitelmä ja koe. Suositellaan teatteridiplomin (TELD8) suorittajalle.

TEEMAOPINNOT

TO

TO1 Monitieteinen ajattelu**(vso, suositellaan abivuodelle)**

Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonala laajemmista kokonaisuuksista. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

Kurssilla syvennyttään johonkin ilmiöön useamman tieteenalan näkökulmasta. Ilmiö, jonka ympärille kurssi rakennetaan, voi vaihdella vuosittain. Opiskelija voi lukea opinto-ohjelmaansa yhden toteutuneen kurssin.

Lukuvuonna 2018–2019 on tarjolla:

TO01 Ihminen ja sota**TO01 Ympäristöongelmat ja niiden ratkaisu**

Huolettaako ilmastonmuutos, resurssien niukkuus tai merien roskapyörteet? Tällä kurssilla lähestymme nykyisiä ympäristöongelmia monitieteisesti sekä luonnontieteen että humanististen tieteiden avulla. Emme sorru älyllisesti laiskaan synkistelyyn, vaan käsittelemme ongelmia toivon ja ratkaisujen näkökulmasta. Kurssilla vieraillee asiantuntijoita niin taiteen, tieteen kuin politiikan aloilta. Kurssi syventää mainiosti historian ja maantiedon osaamista, mutta pelkkä innostunut ja tiedonjanoinen asenne riittää.

TO2 Tutkiva työskentely teknologialla**(vso, suositellaan 2. opiskeluvuodelle)**

Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineraan tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

Kurssin sisältö vaihtelee vuosittain. Opiskelija voi lukea opinto-ohjelmaansa yhden toteutuneen kurssin.

Lukuvuonna 2018–2019 on tarjolla:

TO02 Sananvapaus ja maailmankatsomus

Erityisesti toisen vuoden opiskelijoille suunnattu kurssi, jossa yhdistyy jännittävällä tavalla median ja uskonnon kurssit. Kurssin aikana tutkitaan teemaan liittyviä ilmiöitä ja luodaan tuotos.

TO3 Osaaminen arjessa (TO3)

(vsy, vapaa suoritusjärjestys)

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kursseilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen. Oman kurssisuorituksen saa jokaisesta seuraavasta opintokokonaisuudesta: aktiivinen toiminta opiskelijakunnassa, ohjaus ja tuutorointi, liikennekasvatus, kansainvälisyys sekä työelämä ja vapaaehtoistyö.

Lukuvuonna 2018–2019 on tarjolla:

TO03 Terveys, hyvinvointi ja lääketiede

Kurssilla tutustutaan valikoituihin terveyden, hyvinvoinnin ja lääketieteen teemoihin opettajien johdolla sekä itse asioihin perehtymällä. Merkittävä osa kurssia ovat vierailut teemoihin liittyviin kohteisiin, sekä tunneilla vierailevat asiantuntijat.

Kurssin tavoitteena on pohtia monipuolisesti hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn osatekijöitä, ja niihin vaikuttamista niin arjessa kuin hyvinvoinnin ollessa ammattina. Lisäksi tutustumme lääkkeiden kehitykseen sekä perehdymme monipuolisesti terveyden edistämisen parissa tehtävään tutkimukseen ja käytännön työhön terveystieteiden ensihoitoon.

Kurssin aikana toteutamme pienimuotoisen kurssin teemoihin liittyvän projektin.

TO03 Työelämän ilmaisutaito

Kurssi kehittää työelämässä tarvittavaa ilmaisutaitoa. Teemaa opiskellaan käytännössä ja monipuolisesti sekä puheen että kirjallisen ilmaisun avulla. Kurssilla käsiteltävät aiheet ovat muun muassa argumentaatio ja keskustelunaidot, vakuuttava esiintyminen sekä englanti työelämän näkökulmasta. Opetuksesta vastaavat usean eri oppiaineen opettajat.

Tiimiopintoina on lisäksi tarjolla koko lukuvuoden mittaisina opintokokonaisuuksina:

TO03 Ympäristötiimi

TO03 Tasa-arvotiimi

TO03 Liikuntatiimi

TO03 Kansainvälisyystiimi

TERVEYSTIETO

TE

TE1 Terveyden perusteet

(pa, vapaa suoritusjärjestys, suositellaan ennen kursseja TE2 ja TE3)

Kurssin tavoitteena on ymmärtää terveyteen, sairauksiin ja terveystottoutumiseen ja sen muutoksiin liittyviä tekijöitä yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja globaalilla tasolla. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan ja ymmärtämään syvemmin terveyttä, sairauksia ja terveystottumuksia sekä niihin liittyviä malleja ja teorioita.

TE2 Ihminen, ympäristö ja terveys

(vsy, vapaa suoritusjärjestys)

Kurssin tavoitteena on ymmärtää perimään ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn. Ympäristöä tarkastellaan laajasti mm. psykososiaalisen, rakennetun ja

luonnonympäristön näkökulmista. Sosiaalisen kestävyuden näkökulma korostuu kaikissa kurssin teemoissa. Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa muun muassa oikeudenmukaisuutta, erilaisuuden hyväksymistä, tasa-arvon toteutumista ja turvallisuutta.

TE3 Terveyttä tutkimassa (vsy, suositellaan suoritettavaksi kurssien TE1 ja TE2 jälkeen)

Kurssilla perehdytään terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historian kehityslinjoihin, terveyden tutkimiseen, kriittiseen lukutaitoon ja terveystieteen soveltamiseen. Terveystietoa tarkastellaan aktiivisen kansalaisen näkökulmasta lähiympäristöissä ja yhteiskunnassa sekä miten terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä on pyritty maailmanlaajuisesti kehittämään.

TUOTANTOKURSSI

ITO

ITO1 Tuotantokurssi (kso, 2. opiskeluvuotena)

Tutustutaan tuottajan työhön eri kulttuuri- ja viihdetuotantojen aloilla (teatteri, televisio, tapahtumatuotanto, musiikki). Samalla seurataan idean kehittymistä valmiiksi tuotteeksi. Opiskellaan tuotannon suunnittelua ja budjetointia sekä harjoitellaan markkinointia ja tiedottamista. Ryhmä toimii tuotantotimienä, joka suunnittelee ja toteuttaa ulkopuolisille suunnatun koulun tapahtuman (esim. konsertti, teatteriesitys) yhteistyössä muiden ilmaisutaitoaineiden kanssa. Arviointi perustuu aktiiviseen toimintaan ja kykyyn toimia osana tuotannollista tiimiä.

USKONTO

UE

UE1 Uskonto ilmiönä — kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (pa, numerojärjestys)

Kurssilla käsitellään uskontoa ilmiönä uskontotieteen näkökulmasta. Kurssilla tarkastellaan katsomusten yleismaailmallista luonnetta ja vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Kurssilla tutustutaan kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin keskeisiin piirteisiin, uskontojen yhteisiin juuriin ja niihin liittyviin ajankohdaisiin kysymyksiin.

UE2 Maailmanlaajuinen kristinuskon synty ja sen jakautuminen eri kirkkokunniksi (pa, numerojärjestys)

Kurssilla tutustutaan kristinuskon syntyyn ja sen jakautumiseen eri kirkkokunniksi. Kurssilla perehdytään kristinuskon moninaisiin ilmenemismuotoihin sekä erilaisten kristillisten suuntausten vaikutukseen sekä yhteiskuntaan että kulttuuriin historiallisesti ja nykypäivänä.

UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (vsy, edellyttää kurssin UE1)

Kurssilla syvennytään Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin, kuten esimerkiksi hindulaisuuteen, buddhalaisuuteen, kungfutselaisuuteen, taolaisuuteen ja shintolaisuuteen sekä luonnonuskontojen keskeisiin piirteisiin. Kurssilla tarkastellaan uskontojen vaikutusta yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä niiden ilmenemistä länsimaissa.

UE4 Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (vsy, edellyttää kurssin UE1)

Kurssilla tutustutaan monipuolisesti erilaisten katsomusten vaikutukseen suomalaisessa kulttuurissa, yhteiskunnassa ja yksilöiden elämässä. Kurssin tavoitteena on tutustuttaa opiskelija uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden moninaisiin muotoihin Suomessa esimerkiksi vierailuiden kautta.

UE5 Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (vsy, edellyttää kurssin UE1)

Kurssilla syvennytään monitieteellisesti uskontojen vaikutukseen sekä tieteessä, taiteessa että populaarikulttuurissa. Kurssilla perehdytään esimerkiksi uskonnon tieteelliseen tutkimukseen, uskonnon ja taiteen väliseen suhteeseen ja uskonnon ilmenemiseen populaarikulttuurissa.

UE6 Uskonnot ja media (vsy, edellyttää kurssin UE1)

Kurssilla käsitellään uskonnon ja median suhdetta monipuolisesti eri näkökulmista. Kurssilla syvennytään esimerkiksi uskonnon vaikutukseen mediassa, ja median vaikutukseen uskonnoissa. Kurssilla harjoitellaan myös uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamista tai media-analyysin tekemistä.

ITW1 Näyttämö- ja teatteriesityksen ääni ja valaistus (kso, 1. tai 2.opiskeluvuotena)

Opiskellaan valo- ja äänilaitteistojen käyttöä sekä valo- ja äänisuunnittelua teatteriesityksessä. Opiskelija tekee yleensä pienryhmissä valot ja äänet ainakin yhteen ilmaisutaidon tuotokseen tai tapahtumaan (useimmiten näytelmään). Arviointiperusteena ovat tekninen ja ilmaisullinen taito sekä vastuullinen yhteistyötaito.

ITW2 Digitaalinen äänen käsittely, PA-laitteiston hallinta sekä live-esitysten valotekniikka (so, 1. tai 2.opiskeluvuoden keväällä)

Syvennetään kurssilla ITW1 opittuja asioita, opiskellaan äänentoistoa ja moniraitataltiointia, ja perehdytään digitaaliseen äänenkäsittelyyn tietokoneella. Opiskelija tutustuu myös mikrofoni- ja ääniteknikan perusteisiin, nuotinnusohjelman käyttöön, sekä live-esitysten valolaitteiden oikeaoppiseen ja turvalliseen käyttämiseen. Opiskelija syvennyy valitsemaansa osa-alueeseen ja tekee projektiluonteisen työn esimerkiksi äänittäen ja miksaten musiikkia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laitteiston hallintaan ja taiteelliseen näkemykseen.

Ks. s. 19

YH1 Suomalainen yhteiskunta (pa, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on oppia tuntemaan Suomen yhteiskuntajärjestelmä, sen toimintatavat sekä omat vaikutus- ja osallistumismahdollisuudet. Kurssilla harjaannutaan yhteiskunnallisen tiedon ja keskustelun seurantaan ja kriittiseen arviointiin.

YH2 Taloustieto (pa, vapaa kurssin YH1 jälkeen)

Kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee asioita kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Teemoina ovat mm. julkistalouden toiminta, työn tekeminen ja yrittäminen sekä kestävä kehitys.

YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (pa, vapaa kurssin YH1 jälkeen)

Kurssilla perehdytään Euroopan yhdentymiseen ja globalisoituvaan maailmaan. Opiskelija oppii arvioimaan kansainvälisten ilmiöiden merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Kurssilla tutkitaan ja opitaan arvioimaan eurooppalaisuuteen, Euroopan unioniin, globalisaatioon ja turvallisuuteen liittyvää ajankohtaista tietoa.

YH4 Kansalaisen lakitieto (vsy, vapaa kurssin YH1 jälkeen)

Kurssin tavoitteena on oppia tuntemaan Suomen oikeusjärjestys, tuomioistuineläytöksen toiminta sekä omat oikeudet, edut ja velvollisuudet kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana. Kurssilla paneudutaan arkielämän keskeisempien oikeusasioiden hoitamiseen.

ÄI10 Opiskelutaidon ja kieliopin kertauksen kurssi (ksy, vapaa suoritusjärjestys)

Orientoituminen lukiomaiseen opiskeluun, runsaasti kielenhuollon harjoituksia, kieliopin peruskäsitteiden kertausta sekä hyvän koevastauksen rakenteen ja kieliäsun opiskelua. Arvioidaan suoritusmerkinnällä, arviointiperusteena tehdyt harjoitteet ja aktiivinen osallistuminen.

ÄI1 Tekstit ja vuorovaikutus (pa, numerojärjestys)

Kurssin tavoitteena on tekstien monimuotoisuuden ymmärtäminen ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. Opiskelijan viestijäkuva syvennyy ryhmäkeskusteluissa, proosaa analysoimalla, lähteitä kriittisesti tutkimalla ja moniäänisiä tekstikokonaisuuksia erittelemällä. Lisäksi kurssilla referoidaan, opetellaan aiheiston pohjalta kirjoittamista ja tulkitaan mediatekstejä sekä kuvia.

- Ä12 Kieli, kulttuuri ja identiteetti** (pa, numerojärjestys)
Kurssilla keskeistä on kielentuntemus sekä suomen kielen ja kulttuurin erityisyyden ymmärtäminen. Opiskelija oppii prosessikirjoittamista sekä kehittyy palautteen antajana ja vastaanottajana. Kurssilla perehdytään myös informatiiviseen puhumiseen.
- Ä13 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa** (pa, numerojärjestys)
Kurssilla perehdytään kaunokirjallisuuden lajeihin ja monimuotoisiin teksteihin. Kurssin tavoitteena on syventää opiskelijan taitoa eritellä ja tulkita kirjallisuutta ja esimerkiksi teatteri- ja elokuvataidetta sekä suullisesti että kirjallisesti. Keskeistä on kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen ja tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu.
- Ä14 Tekstit ja vaikuttaminen** (pa, numerojärjestys)
Kurssilla tutkitaan monimuotoisia tekstejä vaikuttamisen näkökulmasta. Tavoitteena on syventää kriittistä lukutaitoa ja oppia tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja. Opiskelija harjoittelee argumentointitaitoja ja tuottaa sekä kantaa ottavia kirjoituksia että puheenvuoroja.
- Ä15 Teksti ja konteksti** (pa, numerojärjestys)
Kurssilla opitaan tunnistamaan tekstin tyylipiirteitä. Erityyisiä tekstejä eritellään, tulkitaan ja tuotetaan sekä kirjallisesti että suullisesti. Kurssilla tutustutaan keskeisten teosten avulla kulttuurisen kontekstin käsitteeseen ja ymmärretään, että kirjallisuus on kulttuuri- ja aikasidonnaista. Lisäksi opiskelijat perehtyvät kielenhuoltoon tyylin näkökulmasta.
- Ä16 Nykykulttuuri ja kertomukset** (pa, numerojärjestys)
Kurssilla käsitellään nykykirjallisuutta ja -kulttuuria erityisesti kertomusten näkökulmasta. Opiskelija syventää käsitystään suomalaisesta nykykulttuurista ja sen ajankohtaisista ilmiöistä. Keskeistä on oppia toimimaan eettisesti ja rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, esimerkiksi verkossa. Kurssiin kuuluu puhe- ja kirjoitustehtäviä sekä kielenhuoltoa.
- Ä17 Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen** (vsy, vapaa kurssin Ä14 jälkeen)
Kurssin tavoitteena on syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitoja. Opiskelija oppii tarkastelemaan tietoisesti erilaisia vuorovaikutustilanteita sekä arvioimaan itseään ja muita esiintyjinä ja ryhmässä viestijöinä. Lisäksi opiskelija ymmärtää puheviestinnän kulttuurisidonnaisuuden.
- Ä18 Kirjoittamistaitojen syventäminen** (vsy, viimeinen kurssi)
Kurssin tavoitteena on syventää tekstin tuottamisen taitoja ja kerrata kielenhuoltoa. Kurssilla kirjoitetaan muun muassa asiatyylisiä aineistopohjaisia tekstejä sekä mediatekstejä yksin ja yhdessä. Kurssilla käsitellään ajankohtaisia teemoja myös keskustellen. Kurssi valmentaa yo-kokeeseen.
- Ä19 Lukutaitojen syventäminen** (vsy, pakollisten kurssien jälkeen)
Kurssin tavoitteena on syventää monipuolisesti lukutaitoja. Erilaisia tekstejä, myös monimuotoisia, analysoidaan kirjallisesti ja suullisesti. Kurssi valmentaa yo-kokeeseen.

*Onnea ja menestystä
opintoihisi!*

Oppiaine	Tunnus	Pakol- liset	Valtakunn. syventävät	Koulukoht. syventävät	sovel- tavat	Suositus kurssien ainekohtaisesta opiskelusta 3 vuoden aikana		
						1. vuosi	2. vuosi	3. vuosi
Suomen kieli ja kirjallisuus	ÄI	1 - 6	7 - 9	10		10, 1, 2	3 - 5, 7	6, 8, 9
Englanti, A-kieli	ENA	1 - 6	7, 8	9, 10		10, 1 - 3	4 - 6	7, 8, 9
Ranska, A-kieli	RAA	1 - 6	7, 8	9		1 - 3	4 - 6	7, 8, 9
Ruotsi, A1-kieli	RUA	1 - 6	7, 8			1 - 3	4 - 6	7, 8, 9
Saksa, A-kieli	SAA	1 - 6	7, 8	9		1 - 3	4 - 6	7, 8, 9
Ruotsi, B1-kieli	RUB	1 - 5	6, 7	8, 9		9, 1, 2	3 - 5	6, 7, 8
Ranska, B2-kieli	RAB2		1 - 8			1 - 2	3 - 5	6 - 8
Saksa, B2-kieli	SAB2		1 - 8			1 - 2	3 - 5	6 - 8
Espanja, B3-kieli	EAB3		1 - 8	9		1 - 3	4 - 6	7, 8, 9
Ranska, B3-kieli	RAB3		1 - 8	9, 10		1 - 4	5 - 7	8, 9, 10
Saksa, B3-kieli	SAB3		1 - 8	9, 10		1 - 4	5 - 7	8, 9, 10
Venäjä, B3-kieli	VEB3		1 - 8	9		1 - 3	4 - 6	7, 8, 9
Matematiikka, yhteinen	MAY	1				1		
Matematiikka, pitkä	MAA	2 - 10	11 - 13	14 - 18		2 - 4, 11, 14	5 - 8, 12, 15, 17	9, 10, 13, 16, 18
Matematiikka, lyhyt	MAB	2 - 6	7 - 8	9		2 - 3	4, 5, 7	6, 8, 9
Biologia	BI	1, 2	3 - 5		6	1	2, 3, 6	4, 5
Maantiede	GE	1	2 - 4			1	2, 3	4
Fysiikka	FY	1	2 - 7	9, 10	8*	1, 2, 3	4 - 6, 9	7, 8*, 10
Kemia	KE	1	2 - 5	7	6*	1, 2	3, 4, 6*	5, 7
Uskonto	UE	1, 2	3 - 6			1	2, 4, 5	3, 6
Elämänkatsomustieto	ET	1, 2	3 - 6			1	2, 4**, 5**	3, 6
Filosofia	FI	1, 2	3, 4		5**, 6**	1	2, 3	4, 5**, 6**
Psykologia	PS	1	2 - 5	6		1, 2	3, 6	4, 5
Historia	HI	1 - 3	4 - 6		7	1, 6	2, 3, 5	4, 7
Yhteiskuntaoppi	YH	1 - 3	4				1, 4	2, 3
Terveystieto	TE	1	2, 3			1	(1) 2	3
Musiikki ***	MU	1, 2***	3, 4			1 (3)	2***, 3	4
Kuvataide ***	KU	1, 2***	3, 4			1 (3)	2***, 3	4
Liikunta	LI	1, 2	3 - 5		6	1, 5	2, 4, 6	3
Opinto-ohjaus	OP	1, 2			3, 4	1	2, 4	3
ATK	ATK				1	1		
Teemaopinnot	TO		1 - 3				2, 3	1
Lukiodiplomit	LD				2, 3 - 8		½	½
Luova ilmaisu	ITL				1	1		
Improvisointi	ITI				1		1	
Puheilmaisu	ITP				1 - 3	1	2	3
Teatteri-ilmaisu	ITN				1 - 5	1	2, 3	4, 5
Nukketeatteri	ITU				1****	1****		
Teatterioppi	ITD				1		1	
Maskeeraus	ITS				1	1		
Luova kirjoittaminen	ITK				1 - 6	1, 2	3, 4	5, 6
Tanssi ja liike	ITT				1 - 6	1, 2	3 - 5	6
Elokuvatyo	ITE				1 - 4	1	2, 4	3
Media	ITME				1 - 3	1	2	3
Tuotanto	ITO				1		1	
Musiikki-ilmaisu	ITM				1 - 4	1	2, 3	4
Kuoro	ITC				1, 2	1	2	
Kansanmusiikki	ITF				1, 2	1	2	
Valokuvaus	ITV				1	1		
Valo ja ääni	ITW				1, 2	1	2	

* FY8 ja KE6 järjestetään vuorovuosina.

** ET4/5 ja FI5/6 järjestetään vuorovuosina

*** MU/KU: 1. kurssi molemmista ja valinnan mukaan 2. kurssi toisesta.

**** ITU1 järjestetään noin kolmen vuoden välein.

Suositus kurssien ainekohtaisesta opiskelusta 2,5 vuoden aikana			Tunnus	OPISKELUSUUNNITELMA 2018 - 2019					YO-kokeen ajankohta
1. vuosi	2. vuosi	3. vuoden I-jakso		1. vuosi	2. vuosi	3. vuosi	4. vuosi	YHT.	
1 - 3	4 - 6, 8, 7	9	ÄI						
10, 1 - 3	4 - 6, 7, 8	9	ENA						
			RAA						
			RUA						
			SAA						
1, 2	3 - 5, 6, 8	7	RUB						
			RAB2						
			SAB2						
			EAB3						
			RAB3						
			SAB3						
			VEB3						
			MAY						
			MAA						
2, 3, 5	4, 6, 7, 8	9	MAB						
1, 2	3, 4	5	BI						
			GE						
			FY						
			KE						
1, 2	4, 5, 3	6	UE						
			ET						
			FI						
1, 2	3, 4, 6	5	PS						
1, 6	2, 4, 5, 7	3	HI						
	1, 2, 4	3	YH						
1	(1) 2	3	TE						
			MU						
			KU						
			LI						
			OP						
			ATK						
			TO						
			LD						
			ITL						
			ITI						
			ITP						
			ITN						
			ITU						
			ITD						
			ITS						
			ITK						
			ITT						
			ITE						
			ITME						
			ITO						
			ITM						
			ITC						
			ITF						
			ITV						
			ITW						
Pakollisia kursseja									
Valtakunnallisia syventäviä ja soveltavia kursseja									
Koulukohtaisia syventäviä ja soveltavia kursseja									
Kursseja yhteensä									